

Tractatus

Dat. xv. **A**pplicauim⁹ alias cōsiderationē hāc p̄cipue vtilē ad materiā reduci/ onis grecoꝝ. sed nūc omittam⁹. **C**lavis est hec cōsideratio. p̄ inueniēdo d̄nter natu ram z cōditiōem toti⁹ euāgelice hierarchie. Et quō regimē ei⁹ monarchicū ē tregale q̄ ad sp̄ialia ex mobili institutiōe xp̄i. Cū vero sit existimādū q̄ ad t̄palia ēt eccie dedi cata. nō ita est manifestū. Scitis cōcerta/ tiōes istic innūeras esse dicētib⁹ alijs q̄ ec clesia nihil h̄z t̄pale nisi a d̄nis p̄ncipibus alijs vero in oppositū certantib⁹ q̄ oio sūt eccie/ sed lites has vel numerare hic vel di rrimere/ nō n̄m est. **V**icesima cōside.

Dñs voluit eruditū in sacris canonib⁹ licentiā doctoralē imp̄tiri. q̄tin⁹ h̄ent⁹ ex h̄ autoritatez/ nō solū docēdi ip̄os canones/ sed eos doctrinalr̄ interpretādi exponēdi vel glosandi. Hoc inter cetera maxime op̄ali cētia doctoralis. et illud rōnabilr̄. nō ei po tuit omni hora fieri recursus ad cōditōez canonū. Propterea eruditū z app̄at⁹/ cō/ ferēda fuit talis autoritas doctoralis. Nō solū ip̄is sed ēt p̄ncipali⁹ theolog⁹. p̄sertim vbi dubietas oriet⁹ ex his z circa ea q̄ ius e uāgelicū pōt ad elucidatiōem deducere. et quēadmodū architectonica p̄ncipat⁹ subal ternate scie. z sic ex p̄ncipijs cōclusiōes exa minant⁹. p̄bant⁹ si recte sunt. **D**eniq⁹ cās alias h̄nie doctoralis eē dicim⁹. q̄tin⁹ euitel cōfusio in politico regimie. z ne insufficiēs vel imerit⁹ ad hoc ip̄m se ingerat. Q̄ po/ stremo honor alit artes dicit. Cicero z oēs accedūt ad studia p̄pter glāz. **P**ostulem⁹ tandē/ v̄t d̄ns p̄familias sup̄mus/ nos ita solui z ad ip̄m deduci p̄cipiat/ iuxta figurā asiuēz pulli ei⁹ q̄ ad hierl̄m celestē ip̄o sedē te z dirigēte pueniamus. **F**init.

E **A**ncipit tractatus eiusdem de nobilitate.

Nōmo q̄dam nobilis/ abijt in re gionē lōginquam accipe sibi re gnū. **Q**uis hō iste nobilis ni si ihs xp̄s nobilissimū regē dauid inclita ples. De q̄ p̄ allegoriā Ec̄cs ait. be ata terra cui⁹ rex nobilis ē. Et in laudez sa/ piētie ait idē in pabolis. Nobilis i portis vir ei⁹. cū sederit cū senatorib⁹ terre. Qui p̄ terea de se loq̄bat samueli. Qui me cōrem/ nūt/ erūt ignobiles. **D**icam⁹ igitur aliq̄ de nobilitate. sumētes occasiōē ex p̄re mi

litis egregij dñi Guilhelmi sanet. z nobilitate cōpositi. **N**obilitas p̄mo describit. sc̄do diuidit. tertio ignobilitas p̄adet. q̄rto corollariū quadruplex elicitur.

Nobilitas est eminētia q̄dā vel p̄n/ cipalitas. vel excellētia inter alias res sui generis. h̄ns facultatē aliq̄ in illas p̄sertim p̄pinqs influēdi. Nobil id circo dicit⁹ hic accipere regnū sibi siue regim aliq̄d alioꝝ. p̄pter influētiā p̄tatem. **N**obilitas sic descripta cōuenit cū libtate. q̄ est dignitas aliq̄ sup̄pius nō alteri⁹ gr̄a. De/ terminatio p̄z p̄mo polit. multa p̄ exēpla. qm̄ i omni genere d̄nat aliq̄d vnū qd̄ in il/ lo genere p̄mū est z nobilissimū. tā in aiat⁹ q̄ in aia carētib⁹. Hec descriptio p̄ sequē tia p̄spicua magis est.

Nobilitas sic accepta generaliter re pitur in maiori mūdo. et s̄l̄r i mio ri multis modis. quēadmodū va/ rie sunt hierarchie z p̄ncipatus. qm̄ nō est nobilitas sine p̄ncipatu quodā. **N**obis litas in p̄mis est sup̄eminēter nec extra i ip̄ sa trinitate br̄a. que ad sanū intellectū dicit⁹ tur sup̄celestis hierarchia. Est enī in p̄re fō talis nobilitas seu dignitas vel autoritas q̄ notificatur p̄ duas natiōes istas. Inna/ scibilitas et p̄ncipiū de nō p̄ncipio. Si militer in filio respectu sp̄s̄sc̄i. nec dicitur ignobilitas idcirco in sp̄s̄sc̄o. Quoz de/ claratio theologis remittatur. **N**obili/ tas est i angelis fm̄ triplicē hierarchiā que celestis appellatur. p̄mā sc̄dam tertiā. **N**obilitas rursus ē i eisdē angelis i ista q̄libet triplici hierarchia fm̄ tres ordies cōrētos in q̄libet. x̄t in p̄ma cherubin seraphin et throni. **N**obilitas ē in ecciastica hierar/ chia q̄ subcelestis dicitur exēplata p̄ cele/ stē. fm̄ tres stat⁹ eccie. p̄mos medios z in/ fimos. ad q̄s spectat secularē hierarchiam in dicta reducere p̄ tres act⁹ hierarchicos. q̄ sunt purgare illuminare z p̄ficere. In q̄q̄ dem seculari policia/ signabiles sunt tres status p̄ t̄paliū regimie. suo mō. In cui⁹ su p̄mo statu vulgarior z v̄sitiator nobilitas collocata p̄ncipatur. **N**obilitas cōsequē ter z large sumpta. ponitur a p̄philosophā/ tib⁹ et theologis fm̄ quattuor gradus cre/ aturarū quarum aliq̄ue habent esse solum naturale. Alia esse et viuere. quedam esse z viuere et sentire. reliqua sicut homines/ p/ ticipant esse viuere et sentire. quibus etiā am hominib⁹ superaddiditur intelligere z

Nobilitas primo triplici genere creatura
 rum considerat secundum preminenciam rerum natura-
 rum inter se secundum causalitatem et effectum. Sic no-
 bilis est corpus celi quod est elementa. Sic autem et ges-
 me nobiliores sunt plumbum aut luto. Sic sol
 luna venus iupiter plusquam saturnus aut mars
 et mercurius in utroque principat. Nihil ei im-
 pediat quoniam eadem res sit nobilis et ignobilis re-
 spectu diversorum per superiorum et inferiorum opera-
 tionem. sicut in eadem celesti hierarchia et plerumque
 alijs similibus palam constat. **D**istinctio de no-
 bilitate perspicua est sicut in solis viventibus ut in
 arboribus et plantis. quoniam nobilior est quod est perfectius
 or. presertim in attributione ad virtutes operati-
 vas perfectiones. vel ad se vel ad alias res actu
 audas. **P**ostremo in animalibus brutis pisci-
 bus et avibus facile est nobilitatem et ignobilitatem
 varijs respectibus intueri. Sic aquila nobili-
 or inter aves. sic cete vel Delphines inter
 pisces. sic aries inter pecudes. sic leo inter fe-
 ras seu ferales animales. sic iter species regu-
 lus quod non pueria est nobilitas. ubi quod nocentior
 est. principalior reputatur. sic in demonibus repro-
 nuntur principalior ubi nois abusione deterior
 et damnatior/nobilior inter eos dici potest:
 sed veraciter ignobilitas habenda est. **N**o-
 bilitas in homine tanquam in minori mundo
 predictis omnibus modis post deum poterit (si
 subtiliter respicias) repiri. quemadmodum prin-
 cipat iuxta deductionem Gregorius: cum omni
 creatura exponeris illud. **P**redicatio euan-
 gelium omni creature. Dicitur idcirco conti-
 nere omnia. et omnium finis. ad intellectum
 in principi. **H**ec. positum. Et ad illud. **O**ia subie-
 cisti sub pedibus eius. Et ad philosophum. **q**. phil. Et
Moyses Deut. iij. **N**obilitas hominis re-
 pit in superiorum meritis a pice. quod creatura est ad
 imaginem et similitudinem beatissime trinitatis. se-
 cundum tres potentias in una essentia. memoriam
 intelligentiam et voluntatem conformiter ad hierar-
 chias et ordines angelorum. **N**obilitas est
 iterum in ratione secundum duplicem portionem superiorum et
 inferiorum. tanquam viri et mulierum. **E**st proinde
 respectu rationis inferioris nobilitas. dum comparatur
 ad sensualitatem tantum interiorum quam exteriorum. et hoc
 non omnino dissimiliter ad hierarchiam ecclesiam et
 ad temporalis secundum eminentiam principatum. et excellen-
 tiam predictarum virum ad invicem. si coaptatio so-
 lenter fit. **N**obilitas in homine quod ad presen-
 tiam herogenias corporis ut sunt membra princi-
 palia et officialia caput cor epar. et minus
 principalia pedes manus intestina viscera.
 comparatur aut iuxta triplicem spiritum procedentem a

corde tanquam immediate et principale instrum-
 aie quoque unum est naturalis. alii est vitalis. alius
 animalis. proportionabiliter ad illa que dicta sunt
 de habitibus esse naturale solum. vel esse et vivere
 re vel tria pariter esse vivere et sentire. **N**o-
 bilitates alie considerantur circa hominem magis
 ad communitatem et familiarem de nobilitate consi-
 derationem attendendo. Una est concernens bona
 temporalia et corporalia. nature scilicet et fortune. Et
 hec iterum tripliciter attendit. Uno modo ut ha-
 bentur bona a progenitoribus. avibus. atavis.
 et in fursu. Et hec est popularis acceptio quasi so-
 la de nobilitate. Secundo modo putatur habitur hec
 bona noviter per industriam propriam cum
 auxilio vel sine quorundam amicorum. Super
 hoc iactare solent se divites in mobilibus et
 immobilibus supra ceteros concivinos ma-
 xime vel remotos. Hinc est illud Satyrici
 Et genus et mores regia pecunia donat. et
 quod pecunie obediunt omnia. cum similibus divitiarum.
 preconijs. Tertio modo putatur habetur aliquadi-
 gnitas vel precellencia super alios. et concessio
 neregis alicuius vel imperatoris. Sic enim
 ad litteram nobilitatur aliquid prius plebei.
 Sic induci potest illud Hester. Hoc ho-
 nore dignus est. que rex voluerit honora-
 re. Habet nobilitas hec civilis / suos gra-
 dus et noia. Est clara preclara inclita gene-
 rosa spectabilis ingenua egregia insignis
 illustris regia imperialis. **N**obilitas huius
 na respiciens principaliter animam vel ho-
 minem ut homo est. magis attendit a phis
 iuxta illud. Nobilitas sola est. animus que
 moribus ornat. Hinc preterea servit et igno-
 bilitas tradit scriptura de cam filio noe pro-
 pter peccatum introducta. Habet enim nobili-
 tas gradus secundum ampliorum vel minorum per-
 fectionem in virtutibus. in sapientia et moribus
 Quo in loco fas est insequi distinctionem the-
 ologicam / incipientium proficientium et per-
 fectorum. quam Aristoteles non sinit. sub alijs licet ter-
 minis ponens inter homines quosdam con-
 tinentes velut incipientes. alios temperatos
 tanquam proficientes. tertios heroicis tanquam per-
 fectos aut divinales. De quorum numero be-
 ator erat. qui videbatur non hominis mortalis
 esse filius sed dei fuit tpe Liceronis et salu-
 stii / concertatio super hac nobilitate quam cyce-
 ro dicebat se fortibus et meritis adquisisse.
 Erat ei arpinas ignobilis vel obscurus / lu-
 me tantum predecessorum quam posteritati sue salusti-
 us ut opponit se fecit tenebras dedecoris. ni-
 gerias poribus suisque sequentibus. Sunt itaque

De nobilitate

apud salustium de bello iugurtino mordacissime et acerbissime declamationes marci haud nobilis pentele contra et aduersus nobilitatem. que voluunt circa nunc dictam cardinem criminationis priorum in nobilibus facinororum flagitiorum dedecorumque morum. Quid prodest illi quem mores sordidat generatione clara? Aut quid nocet illi generatio vilis. quem mores adornant? Prodest finem Aristi. ad politicam felicitatis quoddam deus. quod non omnino felix est (finem enim) qui specie turpissimus est. ignobilis et sine prole. Nobilitas vero potest finem theologos magis euehi. ut sit vna. perfectissimorum hic finem tres theologicas virtutes militantium. Altera in celesti felicitate perpetuo regnantium. Sicut enim deus legem fecisse christianos genitum et regale sacerdotium. Reges insuper et regnum tanquam nobilissime regnantes. super omnia profertim in plenissimo patrii corporis domino. de quo Seneca. impare sibi maximam impiam est. Et Oratius latius regnum fragile domando spiritum. quam si libiam remotis gradibus iungas et vterque peius seruiet vni. Resonat Claudius Tunc omnia iure tenebis cum poteris rex esse tui. Denique Salomon Melior est sapiens viro forti et qui dominatur animo suo et pugnatore viribus. Quos omnes christi superat auctoritas Qui facit peccatum seruus est peccati. et ita seruus vilissime rei. imo nihili. cum nihil fiant homines cum peccant. Illud inquam nihil de quo Iohannes. Sine ipso factum est nihil gloriose. i. peccatum. Quid autem magis alienum ab omni nobilitate. quam prosum aduersum fororisue libertati. quam ignobilissimum seruitutis ille iugum. quam esse maceratum et impurum abominandum detestabile. Postremo deducere combinationes et copulationes omnium quos numerauimus nobilitatum studiose meditationi relinquatur. et occasione dedisse suffecerit. ad agnoscendum precipue species nobilitatum in hominibus magis in communi traduntur intellectu. quam sunt naturalis pentalis honestalis virtualis heroicis supernaturalis. Quorum singularum talis est descriptio. Nobilitas naturalis est eminentia quaedam notabilis homini. pueniens ex perspicaci iudicio rationis. Hec autem pro se non est moraliter vel merito laudabilis. nec ex electione liberi arbitrii dicitur laudabilis hec. Et postmodum quod teste philosopho. i. phisicorum. Quod modicum est pro nihilo reputatur. Tales etsi de iure nobiles sunt. sui de facto sepe fiunt. Nobilitas pentalis est eminentia quaedam notabilis

homini pueniens ex laude conditionis pentalis. non quidem ex primis pentibus quod communi est ad omnes. Hec sicut non est pro se moraliter laudabilis. quod ex extrinseco venit. nec ex electione quod uis probabilis est (ut ait Aristoteles) de bonis bonos nasci. Hec apparet apud nos velut antonomastice/militatis in armis statui. Nobilitas honestalis. est eminentia quaedam notabilis homini pueniens ex beneplacito honestatis ipsam vel honestantium. vel pro filiale ad optiorem a principe vel pro promotionem ad dignitatem aliquam ut fit nouiter multis modis. Hec sicut non est de se moraliter laudabilis quod venit ab extrinseco. nec ex electione propria ut sic. Hec confert ut homo sit caput et principium generis subsequens. sicut de generis sunt sui generis cauda vel terminus. Hec potest dici personalis vel aduenticia. quam aduenit persone iam constitute et extendit ad eminentiam vnam notabilem tantum ecclesiasticam quam temporalem vel civilem magis quam nobilitas pentalis. Nobilitas virtualis est eminentia quaedam notabilis homini pueniens ex assuetudine vel habitudine virtutum moralium. Hec quod venit ab intrinseco et electione de se laudabilis est. Nobilitas supernaturalis est eminentia quaedam notabilis homini pueniens ex charitate quam supernaturalis gratia est. pro qua homo fit per adoptionem filius dei. fit anima sponsa christi. fit templum spiritus sancti. sine qua nobilitates ceterae nihil sunt. nihil proficiunt. Obsunt potius aliquid. quod quod altum est hominibus. abominatio est apud deum. Remanet quoque homo filius et vas contumelie apud interitum eternum et idem deterioris conditionis sunt bruti. Propterea nulla nobilitas eligibilior est. nulla dignior. quam esse christianum re et nomine. Et ita preclarissimus in rege francorum titulus est christianissimus noietur. Absque tunc post datam nobilitatis descriptioem generalem quam particularibus potest adoptari. paucis dinarum spiritualium modificationibus appositis. ut tractum enumeratas insuper de nobilitate distinctiones tam in maiori mundo quam macrocosmo quam in minori quam microcosmo appellatur. Superest de tertio dicere breuiter de ignobilitate quam pro sui descriptioem strarum/satis eminet. Reputatur quoque precipue in pueris moribus iuxta gradus multiplices vicioz. Primum ignobilitatis gradus est in demonibus et damnatis. Alter in bestialibus/ex corruptione vicioziosa rationis sub animalibus brutis. si sicut eleuat super hominem virtus heroica.

2

3

Tertius grad⁹ est in inptatis q̄ videli
cet ex habitu et electōe cum certa malicia
peccant gloriātes cū male fecerūt. **Q**uar
ti sunt incōtinentes qui renitētes passiōi
bus sed non firmo corde vel animo tādē
ab eis victi succūbūt. **E**x pte s̄o corpis
honorūq; fortuito:ū ignobilitas consur
git tripliciter. Aut ex carētia clare ppaga
tōnis aut ex defectu pprie industrie et ami
corū p̄motionis. Aut qz nō placet prin
cipibus eos honorare ditare vel nobilita
re Tales dicūtur agrestes vl̄ serui natura
les vl̄ barbari vel bissani vl̄ obscuro vl̄ ru
stici Determinat at̄ p̄s p̄rio politicē illos
hoēs esse naturali seruos et ignobiles q̄
deficiūt in rōe. et corpore robur hñt quez
admodū nobilitas consistit in clara et illu
minata rōe. licet corpus sit debile. De q̄
dicif cōsilio pollet cui vi natura negauit

7

Colligā⁹ p pte q̄rtā q̄duplex ex p̄
missis corollariū. p̄mū q̄ pulcritu
do toti⁹ vniuersitatis consistit in
conseruatiōe nobilitatis Ita q̄ illud pul
crum est quod custodit ordinēz seruat qz
naturam. Sicut econtra turpis est p̄ q̄
suo non congruit vniuerso. Quid autēz
videre poterit ordinatius q̄ maioris hu
ius mūdi speciem p concatenatiōes duas
auream spūalium causarū et argenteā cor
poraliū secundū nobilitatē influēdi a su
pioribus ad infima p media. **C**orollariū
secūdū. **P**ax sanitas sal⁹ libertas cuius
liber politicē residet in conseruatiōe et ho
noratiōe nobilitatis. Econtra nihil ma
gis aduersum paci nihil amplius causati
uum scismatis et discidiū q̄ nobilitatis vi
lipensio dum iuxta verbu⁹ p̄phete tumul
tuat ignobilis contra nobilez dumq; no
biles abiiciūt prauis moribus et cōsilijs
ppriam nobilitatem quam sicut nec liber
tatem nemo bonus nisi cum vita perdit.

Corollariū terciū libertas salus et sani
tas microcosmi reponitur et saluat in trā
quilicate nobilitatis sue dū mens sup̄ma
principatur rōi et ratio sensualitati et sen
sualitatis ptes nobiliores suas absq; im
pedimento virtutes exercent sint ip̄e na
turales sint vitales sint aiales Habet enī
cōditio nobilitatis hoc pprium vt se nita
tur diffundere et cōicare et se q̄dāmodo da
re. Ex aduerso aut et rusticitas que dicif
non a rure sed a ruditate fatagit rapere et
ad se esse Propterea recte paul⁹ inducit cē

beatius et ita nobilius dare q̄ accipe. Et
pinde dānatus et sic ignobili⁹ diripere e
q̄ p̄dere. **C**orollariū quartū. Nulla res
p̄t ita degenerare quin nobilitatē aliquā
retineat. sicut et entitatē. Et ita nobilitas
est in demonib⁹ et dānatis. qui tamē ideo
dicūtur pprie deteriores ex dei cōtemptuz
blasphemis sicut p̄portionabiliter ap̄d via
tores blasphemos/homicidas/raptores
dici deniq; et sue legis contēptores/ et ea p
pter ignobiles intellige sed nō est in oib⁹
manifestuz. Propterea nobilitas vn̄avel
altera colit et honorat/ quousq; hō ille q̄/
dā nobilis/ qui in celi longinquā abijt re
gionē accipe regnū patris. reuertet ad iu
diciū/ manifestaturus abscondita cordium.
dū alligabit reges p̄uicātes in cōpedib⁹
et nobiles degeneres/ i manicis fereis vbi
sempitern⁹ horror inhabitabit. Nobiles
vero meritis et gratia p̄ditos/ vocabit di
cens Venite benedicti patris mei. p̄cipi
te regnū qd vobis patū est ab origine mū
di. Plena prorsus eterna locū dissimāq;
talis erit nobilitas. **F**init.

Sequitur tractat⁹

eiusdē de consideratiōib⁹ quas debet habē
re princeps.

Claro eruditori et confessori/ se
renissimi principis/ dñi karoli
septimi/ gratia dei/ francoz re
gis Joh. de Berson salutē. et ad
prefulgidū sapiētie culmē/ plēn regis in
clitā puebere. **S**i laudabilis et merito
ria est pueri cuiuslibet eruditio ad religio
nē et virtutes (cu⁹ stulticia colligata sit in
corde eius sensusq; et cogitatio p̄na sint
in malū) quis nō videat q̄ laudabilioris
sup̄a modū meriti sit/ hoc agere i filio re
gis. q̄ regnaturus et gubernaculū seu cla
uū classis totius reipublice/ moderatur⁹
expectat. **A**ge itaq; qd agis vir ornate.
nō deerit petitiōib⁹ tuis mea q̄ad potuerit
sedulitas. En opusculū triū diez suscipe
(quale tu puto q̄sisti) p̄lectens in se cōsi
deratiōes seu meditatiōes aliq; ex p̄sona
principis noiari Quē tecū bene valere de
sidero/ qm̄ in salute ei⁹ nostra reponitur.
Vale ergo. et circūsonantes p̄cellose curie
fluct⁹/ tu ex sublimi rōis arce vel specula/
tanq; ex alta rupe/ iqturbat⁹ circūspice

ExPLICIT prologus.

RR

Tractatus de considerationibus

Prima particula

in qua continetur oratio pro recognitione proprie conditionis et gratiarum actione perorando sapientiam ex verbis salomonis.

Rex regum Jesu benignissime princeps pacis pro quem reges regnant in cuius manu sunt omnia iura regnorum. deus unus in trinitate perfecta cum patre et spiritu sancto in initium et finis cuiusque rei. creator et amator generis humani. atque ipsi postquam perierat misericordissimus pro passionem suam repator deus misericordiarum et totius consolationis. deus meus et rex meus. Recordor obsecro in gratiarum actione. quem admodum liberalissimo modo prudentie tue dono sapientissimo prudentie tue consilio dignatus es formare me portionem aliquam creature tue cum non esset. et educere gementem et nudum ex utero matris mee ancille tue. Dans postea renasci de novo felicius in gremio ecclesie spose tue matris omnium pie uiuentium. et hoc per lauacrum regenerationis in baptismo. facies de filio ire/filium adoptionis et gratie in infusione spiritus sancti in fide spe et charitate cum ceteris uirtutibus et donis animam meam ornantibus atque firmantibus. Dedisti preterea mihi pupillo et aduene tuo in loco peregrinationis huius velocissime transiitum/corpusculum uergetum et sanum. cum integris sensibus/ad subserviendum anime capiti suum ipsi. pro consecutione finis sui. in diligendo te ex toto corde/ tota mente/ totaque uirtute/ pro obedientiam mandatorum tuorum. Originem insuper tribuisti regalē atque clarissimam iuxta nomen magnorum que sunt in terra et secundum fugitios seculi penitus honores deducens ad me iura progeniture pro regnando tandem successione legitima apud christianum populum francie. que tibi est inter ceteros cultu quodam sacramento dicat. Et quibus hec meritis meis talia tantaque super ceteros hominum consodales et fratres meos. Tu scis domine deus meus et rex meus/ quoniam ex sola dignatione misericordiarum gratie tue. Nam quod meruisses dum non essem uel dum infans essem. Et ecce nunc putabas consistebat tibi rex salomō pacificus quondam amabilis tibi et sortitus animam bonam ego sum puer puellus et ignorans egressum et introitum meum. et seruus in medio est populi quem elegisti populi infiniti et quem dinumerari non potest et supputari pro multitudinem. Dabis ergo seruo tuo cor docile. ut possit iudicare populum tuum. et discernere inter bonum et malum. Quis

enim iudicare potest populum istum populum tantum huc multum. De ergo patrum meorum et domine misericordie. que fecisti omnia uerbo tuorum sapientia tua constitui isti hominem/ ut dominaretur creatura que est a te facta. ut disponat orbem terrarum in equitate et iusticia. et in directione cordis iudicium iudicet/ da mihi sedium tuarum assistentem sapientiam. et noli me reprobare a pueris tuis quoniam am seruus tuus ego sum et filius ancille tue homo infirmus et erigui temporibus et minor ad intellectum iudicium et legum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum/ si ab illo fugerit sapientia tua/ in nihilum reputabitur. Tu autem elegisti me futurum regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum. Mitte ergo sapientiam de celis tuis sanctis/ et a sede magnitudinis tue. ut mecum sit. et mecum laboret. et sciam quid acceptum sit apud te semper. Amen.

Secunda particula

la continens considerationes et hortatoria sui ipsius uelut ad animam suam ut se statum suum reuertatur.

H Duoca nunc te ipsum cogitet. Da anima mea/ anima ad imaginem dei facta/ anima preciosa christi sanguine redempta. Constitue te coram oculis tue considerationis/ in luce rationis et catholice caritatis/ dum ad presens sola es. dum non circumstant nec interturbat concursus populares. Loquere fabulare modo tecum in secreto thalami tui/ interrogas te metipsum quid tu es et ad quid tu facta es. Quid te agere/ quo tendere conueniat. Quomodo si te conditionemque propriam nescieris ut regas te et saluas te/ quid perdit si uel alia cognoueris uel reueris. Attuero bene est satis quod moneo. Sed responde pro quod dicis de te anima mea. Quid uides. Nonne tu oculis tue considerationis hac illaque circumuolutus. uides quatuor regna/ unum supra te ad quod aspirare. Aliud circa te quod honorare. tertium inter te quod moderari/ quartum sub te quod tueri posita es. Magnam profecto magnam ualde negocium arduum difficile immo sine coadiutrice gratia dei impossibile tibi ipsi si uigilanter attenderis commissum est. Nullum propterea tibi deinceps dissimulandi nullum negligenter agendi locum relinquitur anima mea/ ne peias ab hoc regno quadruplici/ sed toto uirium conatu tendas ad regnum celeste supra te. colas regnum ecclesie iuxta te modereris regnum personale intra te protegas regnum temporale sub te. De te feliciter quater quibus beatam si hec ita pegeris si sub rege regum domino iesu christo taliter regnaueris. Uides

itaque regnū celoz supra te illō eī tibi puz
fidei lumē oñdit. de q̄ tāta glōsa p os loq̄t
p̄pheticū r̄ aplicū. q̄ nec ocul⁹ vidit nec au
ris audiuit nec ī cor hoīs ascēdit q̄ p̄para
uit se de⁹ diligētib⁹ se. Quidni igit te totā
ad h̄ regnū dei p̄mo q̄rēduz est iusticiā ei⁹
credēdis vt certa oīa adiciant tibi? Illic
p̄ria tua ē. illic port⁹ placida manēs q̄ete
Illic triūphal⁹ aula quā icolūt cines san
ctoꝝ r̄ dōestici dei p̄res tui r̄ sodales fu
turi Ad h̄ enīz cōdita es vt post āgustias
p̄ntis ep̄lij illic cōregnes ī eternū. Sōni
auit hoc oliz sed obscure nimis affrican⁹
ille scipio. q̄ bene regētib⁹ rēpublicaz/ cer
tū ī celo locū dedicatū esse testat. vbi ter
ris. mortui viuūt. Nūquid nō hoc regnū
assidue postulas. dum p̄ceptis salubrib⁹
monita dicis. Aduēiat regnū tuū: **U**i
des rursuz alterū regnū iuxta te. qd̄ qz ad
exēplar hui⁹ p̄rimi cōstitutuz est/ appellat
ip̄m frequēter rex noster. Ihus regnuz ce
lorū. Nā r̄ Jōhes vidit ecclesiā q̄si dēscē
dētē de celo r̄ moyses arcā testamēti/ figu
ratiuā hui⁹ ecclesie fabricauit sicut ī mō
te sibi mōstratū est. Nāc honorare/ hāc te
colere/ ab hac legis p̄cepta totūq; tenozes
pie religioseq; regnādi suscipe/ necesse est
Quid enī aliud est regnū hoc ecclesie nisi
domus dei r̄ porta celī: p̄ quā portā r̄ nō
aliā siq; introierit saluabit. Ita tñ si me
mūnerit se militare debere. Nā ideo mili
tās d̄: q̄tin⁹ tandē regnū illd̄ sup̄ius/ is q̄
bñ certauerit triūphator irrūpat. Audi de
mū q̄ pacto matrē hāc ecclesiaz q̄ te regene
rauit ī xp̄o posita es honorare. Honorē
(īnq̄t scriptura sacra) hēbis mīi tue ī oīb⁹
dieb⁹ vite tue. Et iterū ne dimittas air le
gē matrī tue. Nā est maledict⁹ a deo q̄ ex
asp̄at matrē. **U**ides p̄terea regnū tertū
ītra te. sicut loq̄t xp̄s dicēs. Regnū dei ī
tra vos est. de q̄ phoz p̄cordat sentētia q̄
se regere/ maximū est ip̄iuz. Et q̄s illic rex
sub deo statut⁹: Uniq; rō libera. de q̄ di
ctū ē ab vno sapiētū. Si vis oīa tibi subij
cere/ subijce te rōi tāq; regi. Qui sunt mi
litātes r̄ p̄siliarij: Plane vtutes ip̄e iterio
r̄ r̄ tā īnsite q̄ adq̄site. Quos deniq; dice
m⁹ ī hoc regno suos: Nīmiz sensus ip̄/
sos corpales/ visum auditū gustū olfactū
tactū r̄ ip̄m cor. Peruertit ergo istd̄ regnū
si dñantib⁹ tyrannice mēbris corp̄is/ rō
maledicta subseruit. Si p̄terea p̄ virtuti
b⁹ vicia sediciofa succedūt. vt si prudētiā

p̄siliatricē optimā vincit malicia. Si p̄ti
nentiā luxuria iugulat. Si fortitudinē ig
nauia vel temeritas enecat. Si iusticiā de
mū iniq̄tas de iudicij throno deturbat. **U**i
des ad postremū o aīa regnū q̄rtū sub
te. regnū sc̄z p̄clarissimū frācoꝝ cū suis ap
p̄dicijs. cui⁹ ad te regimē hereditaria suc
cessiōe deuoluit. Cōstituit at̄ sub te regnū
istd̄ ī subiectōe debita triplicis star⁹/ p̄ri
cipalis. Star⁹ vn⁹ est militātiū. Ali⁹ deri
coꝝ/ tert⁹ burgēsū. Et hec triplicitas nō
ne p̄grua signatōe figurat ī triplici lilio/
ruz floze aureo scutū tuū qd̄ celico nitore
fulget ornātū: Habes illos de p̄rio statu
tanq; brachia fortissia ad corp⁹ tuū misti
cū qd̄ ē regal⁹ policia defēdēdū. Hēs alios
tāq; oculos p̄spicaces ad oīa discernēdū.
Hēs reliq; velut pedes firmos humi ad su
stētādū. Vbi placet attēdere qz nihil ho
rū mēbroꝝū dicere p̄t ad alterū. opa tua n̄
egeo. Errabūt itaq; man⁹ r̄ pedes seseq; cō
fundēt si defint oculi/ maib⁹ vero debilita
tis vel recisis q̄s vel pedes vel oculos tue b̄
tur. Collabentib⁹ autē pedib⁹ vt reliquū
om̄e corp⁹ reipublice decidat/ necesse est.
Asperisti puto o aīa mea mltiplex ne
gociū te circundās vndiq; simlq; cū peri
culo. si nō vt reginā talem q̄lē decet temet
habueris. Nā tāto esse hūilior atq; ad ser
uendū p̄mprior q̄sq; d̄z ex munere/ q̄nto
se obligatiōe p̄spicit ī reddēda ratōne.
Quāobzē noli p̄cor negligere vel īgrata
vel ip̄ia gratiā vocatiōis tue ad q̄druplex
istd̄ regnū. Noli te ī odiosam tyrannidē
puerse detrudere. S̄z regnū primū deside
ra q̄ nihil beati⁹ r̄ hoc supra te scōz regnū
glōfica q̄ nihil sacrati⁹ r̄ h̄ iuxta te tertū re
gnū ordia q̄ nihil honesti⁹ r̄ hoc ītra te/
q̄rtū regnū saluifica q̄ nihil fructuosi⁹ r̄ h̄
subter te. Sciēs absq; vlla dubitatōne qz
de oīb⁹ hisloporz te reddere rōnez sc̄z ad
gloriā etnā si recte feceris. Sin autē horz
render cito repētīn⁹ supueniat interit⁹ qd̄
phibeat miserator r̄ misericors de⁹ rex tu
us q̄ est benedict⁹ ī secula. Amen.

Tertia particula

in q̄ p̄tinet p̄sideratō sup̄ recogitatiōe p̄/
culozū ex p̄dictis ortū h̄ns.
Gloriose rex celozū: magn⁹ r̄ terri
bilis ī cōsilijs sup̄ filios hoīm. r̄
ap̄d oēs reges terre. q̄ volēte regnāt/ q̄ no
lēte n̄ subsistūt/ neq; ei saluat rex p̄ multā

Tractatus de considerationib⁹

virtutē. Hodie siquidē rex est/cras moris
si insieris Expauesco nūcvehemēter z to
tus horrore cōtremisco/ vidēs z sentiens
culmē p̄ruptū stat⁹ regū quo me puez tuū
sublimādū assumpsisti. Prohibe dñe de⁹
me dñe miarū q̄relā illā daniticā a seruo
tuo. Eleuās allisisti me. Sic z alē ait Tol
lunt in altū/lapsu grauiore vt ruāt. Nam
q̄nto grad⁹ altior/tāto casus gūior. ¶ Ve
mibi ye si collabi pmiseris Collabar vero
corruā z cōfringar/si me nō suffulserit iu/
giter oī potēs virt⁹ dextere tue. Qm̄ si diffi
cile est corp⁹ p̄riū z vnicū/sub ordiato re/
gimie/subūcere legib⁹ rōis/ quēadmodū
lamēta apl⁹ vocē expiētie q̄tidiane s⁹ mi
serabilē emittēs. Ego ifelix hō q̄s me libe
rabit de corpe mortis h⁹/ p̄t qd̄ statuerūt
plimi viroz fortūū/se se subducere ab om̄i
altera dñatōe. imo z socierate multozum.
Que est fortitudo q̄s sensus q̄ sapiētia in
corpe puulo atq⁹ puerilī vt spūale regimē
atq⁹ tpale tot hoīz tot capitū tot moz tot
sentētia z tot aduers⁹ ifulrib⁹ vndiq⁹ pul
satoz/possim vel protegere vel regere sub
vna pacis lege. ¶ Ven me Cur regni z co
rone statū q̄uis deiceps acclamare felices
audeat foris q⁹ b̄tē. quē tot irruentib⁹ vñ
diq⁹ curaz statib⁹/tot naufragijs z picu
loz hostiliū pcellis cū discrimie moris ne
dū p̄ntis s⁹ et̄ne coguerit expositū. De co
rona speciosa mag⁹ q̄s p̄ciosa/plus expaue
scēda q̄s applaudēda/ q̄s tuū pond⁹ ferre
poterit/ qm̄ tot homies ponis sup caput
vñū. Dix si nō illō opp̄seris. Et oppri
mes scio. nisi supuenerit leuamē ex alto. le
uamē a te dō meo z rege meo. q̄ vt adiutor
z p̄tor mibi fias in salutē supplex oro.
¶ Vos isup q̄scūq⁹ deo puidēte. regēdos
acceptur⁹ sum vel accepi/ peto p̄cor z obte
stor/ nolite afflictōes inducere Iuuet vñ⁹
q̄sq⁹ nō aggrauet p̄odus meū Hic fidelit⁹
psulat. hic p̄regat vñū/ inuigilet alē in so
licitudie domestica. alter in orōne deuota
semet hūiliet. Quilibz deniq⁹ in officio si
bi cōmissio vel accōmodato/ absq⁹ vlla re/
p̄hensioe vigil agat. ¶ Sim⁹ oēs inuicez
mēbra. int̄ q̄ caput sicut pl⁹ influit motuz
sensus z opatōez int̄ cetera. sic ad ei⁹ custo
diā reliq⁹ videm⁹ sine vlla piculi p̄riū cōsi
deratiōe p̄tin⁹ exponi. Alioq̄n si dissentī
m⁹ inuicē si nosmet opprimim⁹/ qd̄ super
est nisi vt vniuersum regie policie corpus
intereat z p̄rie oppugnationis mole ruat?

Quertat hāc insaniā a nobis seruis suis/
rex poterit sum⁹ sapiētissim⁹ z optim⁹/ cui⁹
regnū z ipiū sine fine p̄ manet i se. se. Amē

Quarta particula

in q̄ cōtinet quēadmodū lectio ē vñl⁹ ne
cessaria p̄ regēdo. Et loq̄t princeps velut
ad animā suam.

Distulasti iā (o aīa mea) mitti tibi
sapiāz de cel⁹ sc̄ris z a sede magni/
tudis dei. Recte p̄fecto/ qm̄ vni sunt ho/
mies in q̄b⁹ nō est sapiā. Ceci sunt. bruta
les sunt/ ipi q̄z ad oē op⁹ malū oēm q⁹ casū
p̄cipites inueniūt Sc̄iuer⁹ tñ qz p̄sto ē sa
pientia/ si bona fide z toto corde postulef
ab eo q̄ dat oib⁹ affluētēz nō ipropat. Et
qm̄ inuisibilē est in natura sua/ mittit vñā
ex ancillis cuius nomē est lectio studiosa
Hec oī eruditōe plena/ oī genere libroz
circūdata/ offert doctrinā bonā oib⁹ q̄ren
tib⁹ sapiā p̄serti si comes fuerit soroz ei⁹
p̄fanda meditatio vel attēta consideratio
Proclamat itaq⁹ si q̄s puul⁹ est/ veniat ad
me Et ad reges locuta ē eruditū q̄ iudica
tis terrā. Quinctiā virtutes ip̄e comites
tue hm̄ oī appropriatas p̄cipue q̄druplici
regno/ de q̄ iā audisti. q̄ sunt orō deuota. i
stitutō sc̄tā. disciplina tpata z iusticia mo
derata. Et tēde qz lectio docet orōz. q̄ deser
uit regno celoz vt adq̄rat Lectio docet in
stitutōez sc̄tāz q̄ deseruit eccl̄iastico regno
vt stabiliaf Lectio docet disciplinā tpatā
p̄ quā regnū etiū p̄sonale moderat Lectio
docet iusticiā moderatā p̄ quā regnū tpa
le z politicū gubernat ¶ Despare forsan
potueras o aīa si tali doctrine caruisses
nūc in spem assurge. sc̄ies qz cū comitib⁹
suis doceb⁹ lectō te de oib⁹ si (vt p̄dictū ē)
coassumpta. fuerit soroz ei⁹ meditatio vl⁹ at
tēta p̄sideratio Sētio tñ qd̄ nūc vltra req̄
ris o aīa mea Vis assignari tibi q̄sdā idustri
as/ q̄ te doceat bñ vt lectōe studiosa fiat.
¶ Habeto primā hāc idustriā/ vt sit tibi
bona libroz electoz copia. Teni si glāf q̄
libet opifex in abūdātia istrum̄toz artis
sue. si placet multis ornat⁹ vestīū/ si pluri
mos delectat thesauroz mur⁹ aceru⁹ opoz
ter lōge apl⁹ placere tibi diuitias librozū
loq̄ntiū nobis q̄ voluim⁹ z q̄rim⁹. q̄ ipos
etiā absentes eē mortuos. imo ip̄z deū cū
angel⁹ z sc̄tis oib⁹ faciūt miscere nobiscuz
colloq̄a sc̄tā. z a lectōe redire potes sp̄vel
melior vel doctior. Hic p̄tēta vitā marie

D

maloz oim sentina z incentrix ociositas
 de q bene enuciauit q dixit Otiū sine lris
 mors ēz viui hois sepultura Et hierony.
 Ama sciam scripturaz z carnis vicia non
 amabis **A**ltera subiūgit industria. vt q
 tidie certis horis pserri de mane ac sero / lo
 qē tecū lectō. te vel legē te vel audiēte. Nec
 ar lectō pcpue matutina / pueniētiōz erit
 de euāgelio vel epla diei vel de legēda scī
 cui agez celebritas / matiesi fmo defuerit
 Nec fuerit tibi verecūdu si subiūci videar /
 vel cōfessorī tuo vel alteri recogitās qz nō
 sibi s; deo / s; veritati / sed cōz pzie vtilita
 ti te subiūcis **A**ltera qz legim⁹ industria
 fuisse apō veterēs q in cōiuiijs / ad tibus
 egrēgia supioz opa carmib; pphēsa pāge
 bāt / quo ad ea imitāda iuuetutē alacriōzē
 redderēt Nō laudās valeri⁹ auzor h⁹ histo
 rie pclamat Quas arhenas. quā scholā. q
 alienigena studia huic domestice discipli
 ne ptulerit: Nec p̄reca lectō modulata nō
 ne p̄pescerz varios z incōditos tumultus
 ne dicam⁹ in detractōib; maledictis. Nec
 fama qz ytinā de frācie regno apō alias na
 tōes glōsior ēēt. Fert adhuc apō inclituz
 ducē borbonij h⁹ discipline claz dec⁹ obier
 tiari Et p̄fecto domū tuā (o anima mea) do
 mū regīa decet scitudo tal. in q nihil ob
 scenū. nihil ipudicū. nihil inordinatū. ni
 hil sacrilegū. nihil blasphemū. nihil nō se
 riū disciplinātū z scīm videat z audiat. cō
 clamet **A**ltera rursus addam⁹ industria
 vt frēqnt ea q vel vifa fuerit / traducant ad
 mores / velut ex silib; filia z ex figur; figu
 rata notēt. Exēpli grā. Quer; h̄re tunicā
 decorā mūdas man⁹. splēdidū puuiū. s;
 uos obediētes / catulos blādiētes Curā
 uer; h̄re p̄portionalia moz ornamēta Ha
 bet vt tunicā. virtutū decorō h̄eto nupti
 alē charitat; vestē ne reijciar; p̄fusus a nu
 ptijs. Mūdas qz opatōis man⁹ tene Fac
 tibi p̄inde cōiuiiū iuges p̄ualū sic a sub
 dita tibi creaturā vis fieri. Nunqd tibi in
 hūc modū dēerūt libri qz legere fas hēs?
 Nā p̄et libros scripturē / noīaf mūd⁹ iste
 tot⁹ liber nature sic in temet retines libzū
 p̄scie Juxta e⁹ inscriptōez te nouer; sin alr
 adicandū Qui etiā vita cuiuslibet viri iu
 sti z prudētis / liber est exēplaris / in q lege
 re ē exultu ex gestu ex vniuersa corpis cō
 positōe / mores bonos In mal⁹ vero p con
 trariū Rursus oīs institutio ecclīastica. i ve
 stimētis mīstroz z ceteris ornāmētis / liber

est mīsticoz sensuū plen⁹ **P**ostremo co
 gnoueris z alta mēte recōdito q ad p̄fectā
 sufficiētēq; sapiāz p regno qdruplici mē
 morato / nulla vnq; te lectō vel idustriav l
 p̄sideratō p̄pria deducet. qn egeas assidue
 mūta cōicatiōē failiariū p̄siliarioz tāq;
 qrundā vocaliū. Nā ibi sal⁹ vbi mltā p̄si
 lia. Sit ar p̄siliari⁹ fidus in p̄mis deo z ti
 bi. Nā q deo nequā est cui bon⁹. Sit p̄e
 rea charitatiū paties benign⁹ / q nō sit ā
 biciosus / nō inlēt / non qrat q sua sunt s;
 q cōia. Sit verax in verbo. p̄stās iudicio.
 secret⁹ in cōmissio. sit doct⁹ z exp⁹ in his q
 petūt. qm cuiuslibet exp̄to in arte sua mag;
 credēdū est. Antiqu⁹ insup. in qbz maior
 sapiā z prudētia. certior p̄pter experiētias
 mltiplices doctrices op̄rias repit **E**sto
 cū talib; assidu⁹ / vitās p̄rauo; z stultozū
 p̄fortia / qz colloqā corrūpūt bonos mo
 res z ipis adq̄sce Quid enī min⁹ tolerābi
 le / q; si vniuersāz rēpublicā vna vni⁹ sentē
 tia p̄sumet p libito versare reuersareq; / cū
 verissime dicit canō Nō oēs tāgit ab oib;
 dz approbari Ab oib; intellige vel a maio
 ri oim sanioz qz p̄silio. Regna q̄ppe sic et
 rēpublica / nō tantūmō sunt regū s; oim
 sub eis. fatemur tū q alioz alio modo Ad
 vni tantū cōis sufficiētie z pacis p̄modū
 vniuersa cōsilia z opa referātur necesse
 est **C**redo qz nihil est qd ita stabilire p̄t
 regnū qlelibet vel speciale vel ecclīasticū
 vel temporale politicū quē ad modū si assu
 mātur in p̄silijs z officijs atq; dignitatib;
 qles descripsim⁹ / amatores boni publici:
 Nā vbi defuerit amor iste / leges qntūlib;
 multiplicare z optime: nō tm nō p̄sunt s;
 in arma neq; cie cōuertūtur. p̄opterea ve
 vē p̄ficiētib; tales amātes seip̄sos / aut q
 vt p̄ficiant suadēt vel extorquet **V**eni
 q; sicut cepisti ora sapiāz ex tot; p̄cordijs
 tibi mitti a deo. q vias tuas dirigat i quo
 p̄silia tua sp p̄maneat / cui⁹ vnctio docet
 de oib; mūdof corde Alioq; n. reprobat do
 min⁹ cogitātōes populozū z reprobat cō
 silia p̄cipū. Cōsiliū ar dñi in eternū ma
 net qd in seq; nō errabis In seq; autē
 nunq; meli⁹ q; colūbina simplicis z pure
 ozōis penna frēt⁹. p quā volabis ad eū et
 req̄sces / salua facta a pusillanimitate spī
 ritus z tēpestatē. fiat fiat.

Quinta particula

in q continet p̄sideratio super habendis

RR 3

R

S

libris pro lectōe studiosa.

Edocta es o anima mea quē admo-
dū lectio studiosa doctrix est disci-
pline dei. tāq̄ ancilla sapiētie. Hec
lectio libris vrit et nutrit electis. dū vene-
natis heresum et errorū et spurciarū sor-
dib' carent. Tales in ornamentū et thesau-
rū et p̄fectū tuū iubeas aggregari. nedū p̄
te s̄z pro cōsortib' tuis/nec vt studiosa ml-
titudine te p̄graues s̄z varietate grata dele-
ctes. Deniq; magnificētia regalis q̄ p̄fu-
sa est toties in reb' habētib' min' vtilitatē
attendē q̄ p̄fusior eē debeat in p̄stitutiōe
bibliothecę librarie cuiusdā domesticę v'l
familiaris et q̄ portatilis eē possit/velut al-
tera quedā arca testam̄ti p̄ desertū h' mun-
di Subscribū igit' velut in scedula libri
quos necessarios habeas. **P**rio biblia/
p̄fertiz q̄ ad historias et documta moralia
Itē postilla de lyra que l're magis heret
Itē tractat' de vicijis et virtutib' in latino
Itē tractatus de vicijis et virtutibus in
gallico. que dicit' summa regis.
Itē martirologiū sanctor' q̄le est ap̄d car-
thusiensēs. **I**tē legende sc̄oz et vite pa-
trū et speculū historiale vincētū. **I**tē me-
ditatiōes et orōes deuote vt augusti. ansel-
mi. bernar. et alioz. **I**tē collectoriū quo-
rundā opusculoz in gallico nup editoz.
De p̄ceptis dei. De examine conscie. De
sciētia bñ moriēdi. De cōtemplatiōe. De
mendicitate aie. Sermo de passiōe xpi. q̄
incipit/ad deū vadit Sermo de mortuis
Sancta ergo et salubris est cogitatio Itē
exhortatio de triplici via regis. **V**iuat rex
De scala mystica sub metro. **L**ollatio ex-
hortatoria ad pacē. **F**iat pax **L**ollatio ex-
hortatoria ad iusticiā et p̄cordiā. **J**urisdic-
tionū eccl'astice et tpalis. et quedā alia.
Itē liber egidij de regimie principū.
Itē libellus de quatuor virtutib' **I**tē ico-
nomicar' ethica et politica arist. trāslate in
gallicū. **I**tē valeri' maxim' et frontinus
de stratagematib' bellicis. **I**tez salustius
Itē vegetius de re militari trāslatus.
Itē boetius de solatiōe. **I**tē seneca de
clemētia ad Heronē. **I**tē vulgati auto-
res **L**atho **I**tē theodol' **L**ep' cū silibus
trāslati. **I**tē liber de sphaera trāslatus p̄
aliq̄li cognitiōe p̄hica hui' mūdi.
Itē chronice frācoz. **I**tē Titus liuius
Itē Suetoni' de. xij. cesarib'. **I**tē Au-
gustin' de ciuitate dei trāslat' et exposit'.

Sexta particula inqua cōtinet oratō complectēs breuissime
puncta nostre religionis xpiane.

OSapiētia que ex ore altissimi p̄-
dixisti/attinētes a fine vsq; ad finez
fortiter/suauiterq; disponēs oia.
veni ad docēdū nos viā prudētie. Sic te
flagitat puer iste puul' ignorās egressum
suū ac introitū. stās in medio populi infi-
niti et q̄ dinūerari nō p̄t. **A**llis ergo iugit'
puero tuo tu sapiā dei patris ihu xpe. do-
cēs inferno et viuaci afflatu spūs tui sc̄ti/
qz nisi te apiente sensum/nulle intelligūf
scripture/nulla lectio p̄ficiet. **S**ol' quip̄
pe dign' es apire libzū et soluere signacula
eius. q̄ salomoni dudū et danieli puer' in-
telligentiā qui p̄phis et aplis idiotis sapi-
entiā infudisti. **A**llit' mibi comes p̄tinu'
angel' tuus. qui ad meā vniuersiq; regni
tui xpianissimi custodiā deputat' est. do-
no tuo p̄tegar ipse sp̄ ne p̄ualeant inimici
Allit' illa regina celoz gl'osissima mī tua
cū btissimo dionisio et ludoz vico ac oib'
sanctis regni celestis. q̄ hostiles oēs insi-
diis et assultus/potēti virtute depellant.
Da mibi puerō tuo benignissime **I**hu
fidē et integrā ac viuā/de collectis creden-
dis in simbolo **C**redo in deū. zc. **E**t reliq̄
que sub duodenario articuloz p̄tinet. q̄s
rum veritas/tot miraculis/tot reuelatōni-
bus/tot testimonijs martirū/tāta cōten-
toz rōnabilitate/p̄bata fulcitazq; cōsistit/
vt insana sit p̄sumptio nō credere et nolle
redigere intellectū in obsequz fidei sub te
deo nostro. q̄ potētiōr absq; vlla cōpatiōe
atq; sapiētiōr es q̄ intelligere valeam' cū
sis illō quo maius excogitari nō potest
Da sil' obediētiā p̄mptā ad tua decē pre-
cepta cōscripta olim digito tuo/in tabul'
duab' lapideis **Q**uoz sentētia est **U**nū
crede deū nec vane iura p̄ ipm. **S**abba-
ta sc̄rifices habeas in honore parētes. **N**on
sis occisor fur mechus testis iniqu'.
Viciniq; thoz resq; caueto suas **E**t
hec p̄cepta decē/tria circa te deū et septē cir-
ca primū/cōpleta est euāgelica breuitas
sub his duob' in quib' vniuersa lex p̄dē-
et p̄phete. **D**iliges dñm deum tuū ex toto
corde tuo ex tota mēte tua ex tota aīa tua
et ex tota virtute tua et primū tuū sicut te/
ipsum **A**ddidisti p̄ceptis consilia in lei-
ge tua noua/vt de dilectōe inimicorum

non reddendo malū pro malo. z reliqua/
que iugiter fm p̄p̄atōem animi z nō sp̄
p̄ op̄is exhibitiōem veniūt obseruāda.

U Docuisti rursus orare nos te patrē n̄m
celestē/ sub petitionū septenario/ in orōe
dñica. Cōtra septē peccata mortalia. que
sunt sup̄bia/ira/inuidia/acedia/auaricia
gula/luxuria **A**duersus q̄ pro purgatō
ne z ornatu n̄ro/ptulisti virtutes septem
tres theologicas/initētes tibi soli. q̄ sunt
fides respectu tue veritatis/spes respectu
potētie. charitas respectu bonitatis Et q̄
tuor cardinales/ prudentiā/tpantiā/for/
titudinē/iusticiā **Q**uibus i patria septē
dotes corrōndent. fidei visio. spei tētio. ca/
ritati fructio q̄ ad aīam. Claritas pruden/
tie. tpantie subtilitas. fortitudini agilitas
iusticie imortalitas q̄ ad corpus **C**on/
iunxisti p̄terea virtutib̄ istis/ septē dona
tua/q̄ sunt. pietas. timor. scientia. fortitu/
do. consiliū. intellect⁹ z sapiētia **S**eptē
q̄z beatitudines eleuātes nos ad p̄fectōem
nūerasti que sunt/ paup̄tas spūs. mitis
luct⁹. esuries z sitis iusticie. misericordia.
mūdicia cordis. z pax **M**isericordie v̄o
opa alia sunt corporalia septē. alia septē p̄
ritualia q̄ duob⁹ metris cōpleta sunt **C**ol
ligo. poto. cibo. tego. sano. visito. condo.
Corrigē. duc tela. doceas. solare. fer. ora
Ampli⁹ vero cōstituta sunt p̄ te dñm z re/
demptorē nost̄r septē sacramēta **B**aptis/
mus ad vitā spiritus/ s̄ originale peccatū
Cōfirmatio ad robur fidei. **E**ucharistia
sacra/ summe venerāda z colēda ad nutri/
mentū spūs. **P**enitentia q̄z h̄ns tres p̄tes
q̄ sunt p̄nitio p̄fessio z satisfactō/ s̄ pctm̄
actuale. **M**atrimoniu in sup̄ ad filioz. p̄
pagatōz. p̄ cultu dei **O**rdines sacri ad hie
rarchicā ppli xp̄iani sanctificatōz **E**xtrēa
vinctio cōtra egritudinē z peccatoz venia
liū contagionē **S**eb cur ista corā te di
numerat puer tu⁹ bone iesu? **D**inumerat
ea sane vt nō penitus ingratus sit/ imen/
selargitati tue **U**t p̄terea salubres fruct⁹ q̄
sunt pax/gandiu cū reliqs. inde p̄cipiat te
donante quē exorat. **R**euelasti igit qd
credendū. **I**ussisti qd agēdū. doce q̄so ma
gis z magis qd reuelas. adiuuās incredū
litatē meā. et da qd iubēs opari. **D**a scire
posse z velle cū gratia tua ad gloriā maie/
statis tue z salutē pp̄riam. vt tādē sepat⁹
ab his q̄ a sinistris audituri sunt horren/
dissimā illam sententiā. **I**te maledicti in

ignē eternū. qz scz misericordie opib⁹ cā/
ruerūt. collocet puer tuus a dextris audi/
turus cū ceteris electis tuis z misericordi
bus/iocundissimā illā vocē **V**enire b̄ndi
cti patris mei p̄cipite regnuz quod vobis
paratū est ab origine mundi. Amen.

Dialogus cui⁹ col

locutores sunt milites duo vnus francus
alter anglus contēdētes de q̄relis francie
z anglie **N**ō apparet esse cācellarij.

viz parisiens.

Milites in heremo valliscule/ si
bi inuicē obuiātes alterut⁹ cu
ias esset inq̄siuit. alter francus
alter anglus r̄dit. **E**rgo in/
quit francus inimic⁹ **I**nq̄t angl⁹ in ven
tri limitib⁹ sum⁹/ sed pegrin⁹ arma bellica
deposui **F**rancus. qd q̄ris **A**nglus.
aīe salutē **F**rācus. tps nos monet **A**n/
glus quotēnis es? **F**rācus. ānos non
hēo s̄ mors iam. **L**ānis mihi pepcit **A**n/
glus mihi pl⁹ **F**rācus quo p̄gis? **A**n/
glus pegrē **F**rācu⁹ spēs sum⁹ pegrini z
aduene/ nec ciuitatē manentē habem⁹/ s̄
futurā vīnā inq̄ram⁹ **A**nglus qd ergo
tibi videt de pegrinatōe nrā? **F**rācus.
timeo qz p̄ vallē lachymarū discurretes/
dei indignatōz p̄curauerim⁹ **A** quare?
F qz iuxta verbū v̄s̄aic p̄pendo p̄ ea q̄ v̄s̄/
deo. q̄ indignatio dñi sup̄ oēs gētes/ z su/
p̄ v̄niuersam maliciā eoz/ qz nata in hac
pegrinatōe erūna **J**ā tā fastidiosi eueni⁹
vt nesciam⁹ qd desiderare dēam⁹ z in hoc
pugnā/ cum iā sum⁹ hora cene/ in q̄s si
nes seculi deuenerūt/ qz nihil ē qd reitā/
debemus primescere ne temp⁹ gratie/ qd
p̄stō est percat. tamen de caducis certan
do/ om̄ium nostrū corpora moriūtur z sa
lus aīe dubia **A**nglus imo certa **F**rā
cus quare? **A**nglus qz mandato dei
principi nostro obedim⁹ q̄ nos cogit ad
bellū etsi moriamur/ pro obediētia mori
mur dei mandato **F**rācus. bellum ini/
quū est/ qz fundatū est in libidine domi/
nandi z voluptate ditandi tyrannica/ cō/
tra christianos z q̄ scienter peccat querit
sibi gehennā **A**nglus **E**rgo p̄cipi nō
obedientiam? **N**onne scribitur qui non
obedierit principi/ morte moriamur. **N**ō
ne/ cum inobedientia ero infamis/ ve/
cors? pusillanimis/ desertor milicie re/
putatus/ immo de prodicione suspectus

Dialogus duorum militum

et reipublice inimicus. **F**rancus. In
iustis obediendum non in iniustis. **A**ngl^o
puro iustum omne quod princeps consultus.
cum suis pontificibus et satrapis precepit. **F**rancus
quod ergo tibi prodest, propria conscientia si
alienam conscientiam morti te exponis. Si christiana
non miles es, nonne christi actio, tua est in
structio, cuius humanitas verbo exemplo humili
tatem paupertatem docuit atque iussit. Tu autem quod
apostatas a christo, cur christiani nomen usurpas
Nonne dicit Qui diligit me, sermonem meum ser
uabit. Nonne mandatum legis consistit in cha
ritate perfecta dilectione dei et proximi, quod tenens
que habes egentibus concitare et hoc non igno
ras. Quomodo ubi debes dare, audes rapere quod
tuum non est. Nonne mandatum legis. Nonne contra
stare fremem nec proximum. Quomodo in tua libidine
dilandandi rapis contristaris et occidis et cuncta
gladiatorum scelera committis contra christi legem
doctrinam. Hec contra consilia et beatitudi
nes seu virtutes, imo et precepta dei digito
scripta. Cui magis teneris obedire, an homini
an deo, an iustorum et eternorum, an regi mortali, an
regi creatori domino dilandanti. **A**ngl^o, crea
tori magis. **F**rancus, ergo illi obedi et man
data eius super quibus nec rex potest dispensare. **A**n
glus non solum oportet me alios sequi quod pena
mortis est et infamia, si contradicam. **F**rancus, non
minus ardebunt quod cum multis ardebunt. **A**n
gustierndi quod. **F**rancus, Utere igitur consilio susan
ne. Sis innocens sanguis iusti et reside cum
christo, nec christiani nomen perdas, nec peripedas
militie gradum. **A**ngl^o, Nonne peripedo sed per mili
tia exercenda, morti me exposui. **F**rancus, immo
potentia tua abuteris, quod militasti per hominem
ad dei offensam et proximum. **A**ngl^o, quod vis me factu
rum. **F**rancus, suatur legem dei precepta, et sic tua mi
licia est infidelis et dei precepta non obseruan
tes, militare per fidei christi et eius ecclesiam quam tuem
dam suscepit militia, desistas a sacrilegiis et
rapis, protege pupillos et viduas et aduenas
nemine opprimas. **A**ngl^o, viduas et orphanos
facit guerra, quomodo prege. **F**rancus, desiste ab illa,
et milita per christo et defensione naturali ad iuu
riam propulsandam permissa, sed non offendas, si sic
feceris fructum felicitatis proximi ac fame glor
se reportab de christo, penale atrocitate et
nam ignominiam ac perpetuam aggregab. **A**n
consilium licet videat salubre, tamen quod frater quod mi
hi suspecti, quod forte ad nostram reprimendam
militiam hec dicitur illam times ne magis no
ceat. **F**rancus, Deum timeo cui nihil potest latere, non
vos anglicos iniquos fratres persecutores. **A**

imo tortores vestros propter iniquitates vestras. **F**rancus
imo persecutores quod propter iustitiam patimur,
boni sumus et magna erit merces nostra, regnum
nostrum ab infidelibus, cum multo quesuerimus
martirio et illud a deo cognouimus, quod spiritus mi
sericordes fuimus non violenter tyranni, vos autem
anglici christianos impugnat et occiditis ut
infidelibus vires augetis, et sic iustitia nostra
et iniquitas vestra, notissima deo et mundo. Nonne er
go propter iniquitatem nostram a vobis torquemur,
si propter iustitiam patimur et ita boni Rex autem
vestri contemnes dei mandata sicut per in throno
no sic et in penis primatum obtinebit. **A**n
cuius culpa quod. **F**rancus, omnium vestrum tyrannisa
tionem in libidine dilandandi voluptate dilandandi
tyrannica a deo et eius mandatis apostatatum.
Angl^o, Ergo regis precipientis non militie obe
diētis. **F**rancus, Nonne teneris deum obedire. **A**n
quod potest regem nostrum corripere emendare seu re
trahere, non nos subditi. **F**rancus, Desiderium
possetis dissentire quod omnes assentitis, omnes
estis rei. **A**ngl^o, Quis regem et nos possit corri
pere. **F**rancus, Nullum propter summum iudicem et indubi
tatum pontificem, Ergo ille in culpa horum scan
dalorum videtur, et illi potest dicitur quod scribit in si
gura, iij Regum, Custodite virum hunc et populum
istum, quoniam si de manu tua lapsus fuerit, erit
anima tua pro anima illius, Scire enim ipse
quicumque regens debet quod sicut in throno per
mus constitutus est, sic et in penis si neglexerit
iusticie opera et precepta exercere prima
tum habitus est. Et alibi verbum dominicum
et propheticum ille quod de in sanguine suo mo
rietur, sanguinem autem eius de manu specula
torum requiratur, ad hoc enim officium est pro
positum ut non parcat obiurgatio peccati, Hec est
a culpa alienus qui licet propositus non sit
quonia multa arguenda vel monenda non
uit et negligit illorum vitans offensiones, nul
lum enim timere propter deum. **A**ngl^o, Forte vobis su
m flagellum ut corripiam tanquam virga dire
ctoris. **F**rancus, non nego, et forte mala virga dire
ctoris, peioribus virga ferrea, bonis autem ad
examem virtutis sepe peritura, sicut sepe vidi
ex eodem igne aurum rutilat, palea fumat, ci
bus coquitur, homo confortatur alicuius exustione ledit
Itaque virtus irruens, bonos probat et
purificat, malos damnat vastat et exterminat,
et in eadem afflictione mali deum detestantur,
boni vero deum laudant et precantur. **A**n
forte tanquam suos corrigit nos quod diligit me
dedit, quod multis nocuit aduersario caruisse
sicut de Romano et monarchia scribitur. **D**icitur

Z

denictū victorū victriū vltā est luxuria. Et
 forte nob̄ patiētib; p̄sunt scādala. ve tñ ill
 p̄ q̄s scādala veniūt. Un̄ greg. in moſ. ex/
 ponēs illō Job. xxvi. Gigātes gemuerūt
 sub aq̄s maiores potentes altiores pp̄lo
 ab hūero sursum sicut scribit̄ de saul Reg.
 x. Gemuerūt sub aq̄s sub p̄dere ppli. A
 si deo nō placeret nō tādiu paterē hec fie
 ri imo puniret aliq̄s. S. imo si oīa punirē
 tur nihil seruareē futuro iudicō et si nihil
 punirē/ nulla dīna puidētia crederē. z
 vere multi ex vestris offēf̄ puniūtur. Nā
 siue male siue p̄spere succedat punimī. qz
 malus in sua felicitate punif. qz felicitate
 magis corūpif. bonus autē nec bonis ex
 tollit nec malis frangit̄. Punif etiā. qz per
 que peccat hōz p̄ illa torq̄tur/ nec est ip̄s
 gaudere dicit dñs/ sed z becviatorū p̄ioge
 nita q̄ sunt oblectamēta peccati deo sunt
 iusticia illos punitamēti. Jō dicit apls q̄ eua
 nuerūt in cogitatōib;. induratū est cor in
 sipiēs. p̄pter qd̄ z de⁹ tradidit̄ eos in deside
 ria cordis eoz z in imūdicia vt afficiāt cō
 tumelijs corpa sua. z sicut pbauerūt/ n̄ ha
 bere deū in noticia/ tradidit illos deus in
 sensum reprobū vt faciāt ea q̄ nō cōueni
 unt/ certe puniūt̄ z dū nrā gaudeant dāna
 sua desēt. Fecistis viduas z orphanos in
 frācia. certe z angliā necati sunt ex vestris
 centū milia cū suis principib;/ nec q̄ sunt
 erūt in nūero. A. Fateor dictū vsaie veruz
 q̄ indignatio dñi z nō hēm⁹ hic manentē
 ciuitatē s; futurā inq̄rim⁹/ s; quō ignoro
 F. qz ex deo nō es z inde verba ei⁹ nō au/
 dis nec attendis. A. esse volo ex deo. F. cele
 stē patriā iubz ille q̄rere q̄ est viā veritas. z
 vita corpoz desideria p̄teri siue carnis. a
 mūdi glā declinare. aliena nō appetere. p
 pria largiri. si hec audiēs exēq̄tis/ dei ciui
 tatē futurā adq̄res/ quā timeo te cū mult
 tuis amissis aut saltē elōgasse. **Q**uare?
 F. qz anti xp̄i vestigia secut⁹ es. z xp̄i vitā z
 doctrinā desperasti. A. in q̄? F. Fere i oīb;
 vīs tuis. A. specifica magis. F. xp̄s vita et
 doctria p̄cepit cū hūilitate charitatē z vo
 lūtariā paup̄tatē vos at̄ p̄pter summā sup
 biā nō p̄enti regno opulētissio/ in libidi
 nedñandi nō timuistis mittere manū vt
 occideret̄ xp̄s dñi z mēte sacrilega deserē/
 tes deū/ ipsi⁹ mādata z p̄cepta offendētes
 cūcta nefandissia scelera p̄petraastis tanq̄
 veri mistri anti xp̄i. A. imo xp̄i qz ml̄os fa
 cim⁹ martires z paupes/ q̄s diligit de⁹ z tā

q̄s filij hoīm q̄ram⁹ irā illis vt nostrā rem
 publicā augeam⁹ z hoc faciēdo in q̄ deme
 remur? F. Necesse ē vt veniāt scādala. ve tñ
 illi p̄ quē terrā dedit vobis de⁹ sufficiētē i
 gratis/ cur p̄ tātis donis ipen⁹ a deo/ ma
 la repēdit. **Q**ue mala? F. Lūcta homi
 cidia z alia infinita. **A**. Sine homicidijs
 nō possunt fieri bella. **F**. Ideo detestanda
 int̄ frēs. **A**. pariter occidimur n̄a sorte. **F**
 digna vestra culpa qz iniuste bella puoca
 tis/ nos at̄ iuste repellim⁹ iniuriā. et iō qz
 nō timuistis mittere manū ad occidēduz
 xp̄m dñi. sanguis tu⁹ sup caput tuū. z i cū
 ti israhel sup mōtes iterficiēt. z abijciēt cly
 peus vestri anti xp̄i. **A**. Cur tantū detesta
 ris homicidia? **F**. Quia vltimū terribiliū
 est mors/ z deberēt sufficere vob; p̄phanis
 hoīb;/ alie astutie inq̄rēdo vestra libidine
 fastuosa sine tñ sanguis xp̄iani effusione.
 Nōne om̄e creatū tēdit ad sue speciei p̄ser
 uatōez/ cur oīb; creatis estis crudeliores?
 plāte vegetabiles aiata bruta etiā ferocia
 oīb; suis virib; i genijs cautel suā p̄seruāt
 spēm. z cū ab alia spē p̄sumāt vel ledāt/ iu
 uāt seinuicē z cū nō p̄nt signa doloris oī
 dūt plorāt z vlulāt/ vos at̄ tanq̄ lupi rapi
 di famelici spēm hūanā q̄ntūcunq; de co
 rā piā catholicā/ vorare necare nō veremī
 Intuere boues feroces porcos z alia bru
 ta q̄ntis virib; suā p̄suāt spēz. **A**. put fa
 cim⁹ ita z patres nostri fecerūt/ viuim⁹ in
 lege patz. **F**. Et iō verbū dñi cū p̄ os p̄hi
 cū samuelis loq̄ntis hely/ semel dies veni
 unt vt p̄cindā brachiū tuū z brachiū do
 m⁹ p̄ris tui/ vt nō sit fenez in domo tuaz
 tabescat aīa z mag⁹ ps dom⁹ tue. **A**. O por
 tet seq̄ vestigia patz. **F**. fateor. **A**. Ergo
 habeo optatū. **F**. Quia patrē equocās lo
 q̄ris de corrupto z mortali/ ergo at̄ fateor
 de vestigijs p̄ris eterni z creatoris z redē/
 ptoris q̄ in celis est/ cui⁹ vtiq; volūtas fiat
 sicut in celoz in terra nrā z vestra. **A**. Uti
 nā vtinā z vtinā. **F**. videris aliq̄ntulū re
 ductus cōpūct⁹. **A**. sum et enī sed illū nō
 cognosco patrē. **F**. Si te ip̄m nō cogno
 scis/ quō illuz cognosces? **A**. Rogo igit̄
 tur quis sum dic⁹. **F**. Vas sterquilini cō
 cha/ putrid⁹ plen⁹ stercore z horrore. cec⁹/
 pauper/ nudus/ ignorās introitum tuuz
 et exitum cui⁹ vita sicut ymbra que quan
 to magis crescit/ tanto decrescit/ et tanto
 magis ad mortem properat/ tante sub/
 iecta mutabilitati/ vt vna non maneat

Dialogus duorum militum

hora in eodē statu / s; es miserior. q; lz nil certius morte. tñ illi? hora nil incertius z tñ illi nō puides sed spe vana q; tibi caduca blandif / falleris. **A.** si tā vilis sum quō deū videbo z patrē vocare psumā nō videbo. **F.** Quia es i tenebris. **A.** Exire cupio. **F.** Llama igit ad lucē. **A.** quō? nescio qd dicā. **F.** Dic Veni claritas q; illūias oēm hoīem venientē in hūc mūdū sed nō diligētē. q; q; diligit mūdū inimic^o lucis efficit z offuscat. Et iterū dic Illustra oculos meos lux incōprehēbilis / fulgura coru scarōes z dissipa eos vt nō videār vanitatē. Et iterū clama Tribue lux inextinguibilis dū te videā crea nomē alpha cū odo revite q; p^o te in odorē vnguētōrū tuorū z currat. gustē sana q; sapiā z gscāz discurrā q; magna ē multitudo dulcedis tue quaz abscondisti timētib; te Et iterū mag; cōpūctus dic. Cur faciē tuā abscondis forte dicis. dñe nō videbit te hō z viuet. Eya dñe moriar vt te videā z videā vt hic moriar z ignosce suo tuo q; psumit loq; dño suo. calamitas quā patior / me cogit exclamare / cec^o sum ad lucē ppero / tu es medic^o et lux vera via z vita z fons misericordie misere mei. **A.** pctōr sum forte nō exaudiar. **F.** Dic dñe peccauī / z faciēdo / nihil fact^o suz nihil. z ita cōfiteor q; cōfessio est via ad te p quā egrediar de limoz redibo ad te via z q; verbū dixit. Ego sum via veritas z vita. separā te fact^o sine via q; sine ipō factū est nihil z q; nullū bonū sine summo bono q; tics a te summo bono deuio nihil efficio. Vidit enī de^o cūcta q; fecerat z erant valde bona / malū āt factū sine ipō verbo / nihil aliō est / q; priuatio boni / sicut cecitas priuatio visus Et iterū dic Dñe nullis meritis pcedētib; placuit tue summe z misericordissime bonitati / ad eē me pducere sed z mag; viuere z sentire z paulomīn^o ab angelis itelligere. q; illa iā faciē tuaz hñt. ego āt p spem z speculū in enigmate. obsecro regat me tua mia z cogat te pietas ad saluādū / q; te vicit ad creādū / q; nihil odisti eorū q; fecisti. **A.** Arta ē via. q; q; q; in mūdo est / aut est cōcupia carnis aut oculorū aut supbia vite / nimis peccauī / deuz mundo postponēdo. diffido exaudiri. **F.** Audis verbū cōsolatōis dicēs. Dedit eis patrē filios dei fieri his q; credūt i noīe ei^o q; non ex sanguib; neq; ex volūtate carnis neq; ex volūtate viri s; ex deo nati sunt. **A.**

quō potero redire z fili^o effici. **F.** Jā dicit p cōfessionē pñiaz z satisfactōez. **A.** difficile est. **F.** imo facile volēti. fecit te de^o dignissimā creaturā et licet sis nō capax āgelis q; dammō par potes p verbū effici. q; potes eqlis fieri z fili^o adoptiu^o p vni genitū verbū p quē hēm^o accessum. Oīa ei sub pedib; hoīs subiecit de^o vt sol^o hō tot^o do subijceret z tot^o eēt seru^o / cūctis dñat hō. z exteriora cuncta p corpe sunt creata. ipm vero corpe^o p aīa / aīa vero p deo vt illi soli fuit z illū possideat ad solatiū. Cogita si tāta tibi solatia in hac die lachrymarū / q; nta i die nuptiarū. si hec delectabilia in carcere qd in ppria pñia cōferet diligētib; eū / q; nō est nūer^o benignitatis sue. **A.** intelligo assera vera. s; mihi ignoro z laico difficilia. **F.** imo grossa z breuia. **A.** Dic igit. **F.** Diligite deū z primū. **A.** diligo deū. **F.** Qui diligit me / sermonē meū fuabit. **A.** fmo est mihi plix^o z ignot^o. **F.** imo breuissim^o z resolut^o ad dilectōez deiz primi. **A.** in dilectōe dei nō hesito q; summa est rō s; q; sit p pīm^o nō intelligo / nisi q; miam in me agit vō^o alios sine dei z legi^o offensa / possiz dimicare / sicut z antiq; picipes z pphē / p cōtextū sacre scripture dimicarūt z strenue militarūt. **F.** xpī actio / tua dz ē instructio q; p psecutorib; orauit. z q; dixit. Nisi iusticia vestra abūdauerit pl^o q; scribarū z phariseorū. nō intrabit in regnū celoz Qui āt dixerit frī suo racha / reus ē cōsilio / q; āt dixerit fatue / reus ē gehēne ignis. Dicitū est antiq; in lege antiq; quā allegas nō occides / xps āt nō vult primū cōtristari vbo nec effectu / s; mutua charitate / sicut z ipse dilexit nos / diligere ppter ipm tāq; frēs in adā. frēs in xpo. frēs in ecclesia Illud fuit xpī testamētū. Pacē meā do vobis pacez meā relinq; vobis z in terra paz hoib; bone volūtatis. Noli igit primū despiciere nec cōtristari si xpianus miles cupis nūcupari salua iusta z moderata defensiōe inculpate tutele. **A.** Si tibi credā pibit i me strenuitatis pterite fama gloriosa. ero fabula gētū. parentū opprobriū. quod absit / quia crudelis q; famā negligit. **F.** Crudelior est qui animā pdit q; etna amittit p caducis. **A.** Quid pferendū putas glorie z fame bone. nōne p illa militamus omīs milites. **F.** nō nobis dñe nō nob. s; nōi tuo da gloriā Gloria deo debet in excels^o z in tra paz hoib; bone volūtatis Diabol^o

sibi gliaz qrit de opibz dinis tu et illi silis
fur es z latro qres deo furari glaz sibi p i/
mefis bnficijs debita. Noli gliari in vcto
z fabul/mitte nautis vcti. z glaz deo sper
ne caduca fallacissiaz gusta z sapor a etna

A qd eq/qd focij/qd tirones/qd arma
qd castra qfita z peculiu eueniret sed z ref/
publica z illi principes quoz gras qsiui
qd erit facturi. **F** Peribit z tu cu ill
sicut z granu qd in petra tua semiaui/ fru
ctu no emisit nec emittet **A** Nolo pi
re/ imo pace vel fed/ velle inter nos inire/
vt honore saluo/ possem tuis psilhs adde
scere **F** Nobis taqz hoibz bonevolu/
tatis pax debet iure testameti. qua vos ill
qsi ministri antixpi rapuistis/ illius obri
ne de capaces **A** deus supplebit defe
ctus nros **F** Magnipotēs cui oculi
sup filios ade/a die natiuitatis vsqz in exitu
vt reddat vnicuiqz fm opa eozu bona vel
mala cuncta cernes z cui nihil latere pr sup
plebit iusticie h/ seculi defec/ z voshros
efferos z sue pacz crudeles psecutores pu
niet iuxta demerita. **A** De meritis ne
scire iudicare sed pace in dieb meis vide
re desidero vt tuis psilhs taqz accomodis
adqfere salubrit. **F** Si repali care
m/vtina saltē pace fruamur eterna Amē.

Ad ditio facta post biennale interuallum.

A Luxo biennali spacio/ redies
anglic/ de sua pegrinatiōe fran
cuz reptu alloq qrit/ z p multa
subitrat pristina collatoz. Cui
francus **F** Nōne p trit/ es z penitens
de tātis ipietatibz/ p te in xpianissimo fra
coz reg/ pmissis **A** Non **F** Qua
re? **A** qz cu iusticia z iusta guerra feci.
terra eni nrāz qrim/ nri reg/ francoz z an
gloz iusto mādato/ z ita ex p/ p viros ma
gnos z doctos z pōtifices sum meli/ pteri
to informat **F** Un regis tui iusticia p
cessit pcor dic? **A** qz in successiōe pria
cā filioz z liberoz/ sz rex Odoard/ hns si
lia ysabelis reg/ philippi/ ex psona illi/ pe
tūt regnū iure successiōis/ ergo cūctis pfe
rend **F** Filia est in hoc regno incapar
A imo iure dno z civili capax. vt hēs i
lib. deu. de filiabz a phat/ p qb/ dicit de/ ad
moysen Da eis portōez hereditatē p/ ne. z
hoc sit tibi iudiciū sempitēnū **A** Illa he
reditas plebeia/ nō regnū/ etsi regnū nō si
mile huic i q mltra spūalia. Preterea argu

mēta leg/ antiq/ nō hnt efficacā nisi qte/
n/ redacta sunt ad moralia **S** z si ita sit q
sit capax/ cur igit vos anglici/ filia reg/ hē
rici/ nuptā Bāfrido comiti Andeganeū.
moriēte pze sine mascul. nō admistis ad
regnū. imo stephanū ex sorore nepotē pre
tulist. āno dñi. D. c. xxxv Nōne qd qsqz
iuris in altez statuit/ eodē iuri vti dz? **A**
dignū z iustu puro sz hoc mihi nouū **F**
lege hystorias Licz si etiā regni vri filia ca
pax existeret/ nō ideo in frācozū regno ca/
pax eēt **A** Lurtā varie? **F** Quia hoc
regnū ab infidelibz cū infinito xpicolariū
martirio qfitū mirē dīz singularibz donis
z p rogatiuis din. donat/ ē i fide xpi edi
ficatū tal/ q nris caruit z heresibus teste
gregorio. vñ Clodoueo liliū angelit/ mis
sum. cū apulla sacra/ bte Remigio p pina/
ta/ vt illū z suos in dicto lilio successores.
illi/ sciffini chrismas oleo inūgeret. z in
post illā sacrosctām vinctoz/ paulomin/
ab angel/ rex qcūqz frācoz inūctus/ vesti/
gia illi/ approbatōis retinēs/ solo tactu
manuū infirmos certa ifirmitate curat/ te
ste notoz etate flech/ rei mulier. capax cē
set. cū a sacroz mīstratōe imo interdū cer/
to tpe ab ingressu ecclie phibita Quare nō
idē sicut i alijs regnis in qb/ mlier credo
capacē **A** imo z i regnis successert z suc
cedūt **F** Non frācoz etsi in alijs psuetu
do admittit illas ex psensu toti/ ppli fran
cis at psuetudo z ppli psensus in eū cō/
tradixert. Quid plā Nōne de/ distixit do/
minia z trā inhabitari fecit/ p distictōem
linguaz in turri psufiōis/ cum oēs in lin
gua vniformes p liguaz psufiōē z diuī
sionē mūdū inhabitauit z gētes dispersit
quō vos barbari qz vocē nō itelligim/ mo/
ribz vita z ligua p ruz dntes/ nob frācis
cupit/ pesse **A** ec hercles cū hac diuersi/
tate hispaīas qsuuit z bitauit. Nōne ec ro
mani vnuer/ liguis p riciparūt/ cur nō an
glici eq frācis p ricipari pnt? **F** Quia i/
digni tā pietā xpianissime natōi/ pesse. de
fende iusticiā allegatā z nō tir/ nriā. allega
iustos reges et nō tirānos **B** reges hispa
nie et nauarre q in ligua dñanē. du
cē Britānie et regē vn garie q. xij. linguas
bz in reg differētes / vngaros teutonicos
sclauos/ tartaros/ philisteos/ cōmannos
francos et alios pro nūc a memoria mea
lapsos **F** hoc qz popul/ assentit subijci
qz minor ps debet maiori et digniori ce/
dere/ et regem alienum sibi assumit. nos

Dialogus duorum militum

autē nō sic. imo vos anglici dicite q̄rele p
te p̄misse de filie successiōe/expressse renū/
ciastis ⁊ regem philippū approbastis **A**
E **N**ō credo **F** Erras in facto vel ig/
noras rei geste notoriā. Unde p tua veri/
dica informatiōe scias q̄ anno dñi. **D**.ccc.
LXXV. dñs philipp⁹ rex francoꝝ obiit. reli/
ctis philippo lebel ⁊ ysabele. q̄ fuit nupta
regi angloꝝ Odoardo/qui q̄dē Odoar/
dus ipam reginā/impie p̄sumptiōib⁹ cu/
iusdā sui p̄siliarij hūe despencier tracta/
uit. intantū q̄ franciā aufugere oportuit
et tādē post multa fuit cōpulsā redire i/
uita/q̄ presidio ⁊ ope dñi Johis de hāno
nia cū. cccc. nobilib⁹ retrocessit ⁊ a casu dō
disponente applicuit in portu de pristō.
vbi sui beniuole adueniētes cū potentia
obsederūt regē virū suū ⁊ di/
ctū hūe euiscerauerūt ⁊ regē custodierunt
filiūq̄ noīe odoardū coronauerūt/ quē fi/
liū ⁊ regē repperūt omēs de **R** de. **R**
de mortemar inter q̄s rectores insurrexit
talis inuidiā inimiciā/ q̄ finaliter dicit⁹
Mortemar p iudiciū baronū/ mortū dā/
natus ⁊ euiscerat/ et ei⁹ intestina cōbusta
adhuc eoyuēte. sicut factum fuerat de di/
cto hūe despencier. Philipp⁹ at lebel fra/
ter dicte ysabele/ habuit karolū regē fran/
coꝝ q̄ habuit tres yroꝝ ⁊ mortū sine li/
beris/ ordiauit q̄ dñs philipp⁹ de valoy⁹
cōsobrinus suus german⁹/ tutor esset ma/
sculi si sibi nasceret. si vero filia/ p̄miserit iu/
dicio parū/ ⁊ q̄ eligerēt in regē idoneio/
rē ⁊ expedientiorē. q̄ quidē karolus mori/
tur anno dñi **D**.ccc. **XXVIIII**. p̄pter qd̄ dicti
pares elegerūt dictū dñm philippū/ omi/
sis dicta ysabele ⁊ ei⁹ filio odoardo/ q̄ siq̄/
dē philipp⁹ ilico coronat⁹ ⁊ inunct⁹ ⁊ cōse/
cratus ⁊ ilico debellauit ⁊ deuicit flandrē
ses ⁊ silr misit nuncios suos dicto anglie
regi ad req̄rendū q̄ veniret ⁊ recognitum
ab eo ducātū acq̄tanie. q̄ siquidē odoard⁹
venit ad ciuitatē Ambianē. in q̄ rex asse/
ciatus regib⁹ Bohemie Havarre ⁊ maio/
ricarū ipm honorauit. Et idē odoard⁹ re/
cognouit dicto regi francie ducātū acq̄ta/
nie et fecit homagiū in p̄pria p̄sona verbo
autē repiret teneri p̄mittēs q̄ se informa/
ret de modo ⁊ forma ⁊ informa⁹ faceret ⁊
lrās p̄fici faceret iuxta formā ad quā tene/
ri repiret. ⁊ ita rex anglie recessit cōtēntissi/
mus ⁊ ilico reuersus cōgregauit p̄ceres re/
gni sui in q̄ p̄gregatiōe rex francie p̄ter su

os misit Et licet fieret rumor in anglia q̄
deberet corona odoardo tāq̄ p̄rimoꝝ/ ni/
hilomin⁹ fuit p̄clusus p̄ p̄ceres magnates
⁊ tres status regni q̄ tenebat facere homa/
giū dicto regi francie. qd̄ ⁊ fecit p̄ suas lrās
patentes/ q̄s vidi in chronica descriptas
dadas ad elchen Anno dñi **D**.ccc. **XXX**. die
XIIII. Marcij cauet modo ⁊ forma re/
cognoscendi ducātū acq̄tanie p̄ p̄re fran/
cie ⁊ vt comites de pōcien ⁊ mōstrolij ⁊ ita
p̄misit ⁊ iurauit se facturū p̄ se ⁊ successo/
res ⁊ ita est verū notoriū et manifestū p̄ q̄
satis iusticiā nostrā ⁊ ipietatē ⁊ iniq̄tates
vestrā tyrannicā/ in libidine dn̄andi si ve/
lis lucide potes cōprehēdere **A** **Dirā**/
da canis/ sed p̄cor q̄s ista ponit **F** **Dul**
ti historici ⁊ chronicarij ista ponūt/ sed la/
ti⁹ videt Johs froyssardi vobis fanēs. qz
nō francus sed de hānonia. ⁊ seruitor do/
mesticus anglie regine/ vt ipse idē p̄fitec
nec ista tergiuersari possunt. **A** **Aliter**
fui p̄ vnū prelatū magnū ⁊ doctissimū in/
format⁹ **F** **S**i aliter cōtra veritatē sal/
ua sui pace. **A** Quō igit tot ⁊ tāta bella
inde secuta ⁊ rex noster regē francoꝝ se no/
minauit **F** **N**ō iusticia sed iniq̄tate ⁊ in/
stigare diabolo **A** quō precor exprime
F **S**cire debes q̄ in francie curia/ p̄polle/
bat dñs Robert⁹ de artoys soroz⁹ regis. q̄
siquidē certa occasiōe puocauit regiā in/
dignatiōez intantū q̄ aufugit hannoniā
p̄opt qd̄ rex ei⁹ yroꝝ ⁊ liberos detinuit ⁊
ducē hānonie diffidantē si illū receptaret
p̄pter qd̄ inuit brabatiā vbi ilico durissima
guerra inchoata contra ducē p̄pter dicta ⁊
receptatōz q̄ ipm dñm Robertū ipulit ad
fugiendū in Angliā vbi ilico applicatus
machinare cepit cū nobilib⁹ p̄tra regē frā/
cie dicēdo q̄ yroꝝ ⁊ pusillanimes es/
sent/ sic regnū dimittere. d. philippo cū si/
vellēt illd̄ vēdicare possent bono iure. ⁊c.
intantū q̄ in solenni festo bñi Georgij in q̄
nobilitas vtriusq̄ sex⁹ uenit. in q̄ nature
hūane et pacis hostis p̄teru⁹ inimic⁹ dia/
bolus nō absuit Immo p̄ns illū diē glo/
sum sibi ⁊ oib⁹ diabolis fecit/ qm̄ inuenū
vtriusq̄ sex⁹ ope et cōsilio/ sc̄tm̄ passagiū
regis francoꝝ cū tricētis armatoꝝ milib⁹
turbauit/ guerrāq̄ p̄clusit inter nos xp̄ia
nos in q̄ credit. cl. annoꝝ spacio/ tā peste
ignis famisq̄ gladio xp̄ianoꝝ milliones
interēptos. **L** **D**iaboli stimulatē astutia/
vna dñs p̄p̄m Robertū instructa. i regis

angloꝝ pñtia in mensa sedentis vñā ppo/
 fuit allegoria/seu figurā/ concludēs alle/
 gorice ⁊ figuratiue magnā regis ⁊ suoꝝ ve/
 cordiam/nisi francie regnū vendicarent.
 Quo facto singuli tyrones instructi p do/
 minū Robertū/sua emiserūt vota dñab/
 q̄ nunq̄ desisterēt/vñ q̄ vno oculo nō vi/
 deret/alius capuciū nō ferret. donec frā/
 cie regnū/ animo illō querendi intrasset.
 A. Quō tam repēte fuer per nostros tāta
 materia ⁊ tanti regni cōquesta cōclusa. F
 Dirigente eodē diabolo/ pacis et nature
 inimico/ quoniā dicit rex philipp⁹ vidēs
 se imo totū orbē pacificū/ nolens miliciā
 ocio torpere. sed illā p xp̄i fide augēda di/
 sponere/ iuit ad visitandū papā vrbānū
 quintū in Auinionē perēdo crucē p eun/
 do vltra mare/ q̄ obtēta/ recipiēt trīcenta
 milia armigeri ad crucē recipiēdā dispo/
 siti q̄bus absentib⁹/ anglici vestri putarūt
 facilem regni francie inuasionē. que cum
 ad aures dicti philippi francoꝝ regis per/
 uenerūt. a tam pioꝝ sc̄to pposito a tāto bo/
 no vobis tā effera ⁊ dānata neq̄cia cōpul/
 sus p sui regni defensiōe destitit ⁊ ita guer/
 ra cōtra infideles fienda ⁊ pvestra iniquita/
 te cōuersa/ cōtra xp̄ianissimos frācos p ty/
 rannia ⁊ libidine dñandi exercēda vñ in/
 gemiscit popul⁹ iubilat hostis/ exultat in/
 fern⁹. que vox q̄ lingua tāta xp̄ianoꝝ dā/
 na exprimere potest illis ifelicissimis die
 loco ⁊ hora fabricatis. A. Quō igit̄ rege
 philippo reuerso de Auiniōe/ anglici nri
 certificati q̄ erat infra regnū tantū nego/
 ciū attentarūt ⁊ tā difficile. F. Instigāte
 diabolo ⁊ dicto Roberto ei⁹ ministro/ rex
 Anglie cōsultuit ducē hannone/ q̄ cōsult⁹
 multū dissuasit istā querelā ⁊ guerrā. s; ni/
 hilomin⁹ magis fauēs maiestati q̄ verita/
 ti ⁊ iusticie/ dixit cōsulendos ducē Brabā/
 tie/ ep̄m Leodiē. Archiep̄m Coloniē.
 Ducem Helreū Marchionē Julligē dñz
 Arnolphum de baquehen ⁊ dñm de fran/
 quemont. q̄ siquidē eēt h⁹ opionis inci/
 piendi guerrā attrahi possent ad diffidan/
 dum regē francie. eēt sufficiētes ad inua/
 dendū cū. 10000. armatis cū trib⁹ corona/
 tis ad q̄s omnes p̄dictos missi sunt ilico.
 xl. milites in maxima pompa q̄si aux̄ ia/
 ctantes pro gratia ppli captanda p loca ⁊
 patrias quib⁹ iter suū faciebāt. Et ipsorū
 aliq̄ cum vno oculo dicebāt. se venisse/ nō
 ante cū illo visuros donec aliq̄ magnuz

fecissent p cōquesta regi francie. Qui siq̄/
 dem milites ⁊ nūcū regis Anglie/ a dictis
 dominis reportarūt votiuū respōsum. Et
 cū hoc tantū laborarūt q̄ habuerūt fauo/
 rem tacitū flandren. medio cuiusdam har/
 tuelle inter ipos prepotētis. Lomes autē
 flandrie amicus francoꝝ posuit garnisio/
 nez a gagent cui⁹ metu oportuit anglicos
 pomposos p hollandiā remeare. Duo au/
 dito p regem anglie misit cōtra dictā gar/
 nisio. d. armatos/ ⁊. 2000. archerios q̄
 post multū conflictū dirigente diabolo p
 ualuerūt. Ex qua victoria dicit̄ barrauelle
 resumptis virib⁹ ilico scripsit regi anglie/
 q̄ post tale principiū veniret ⁊ pualeret. p/
 ut ⁊ fecit ⁊ venit ad dictū locū vbi
 cum om̄ibus premissis cōuenit ⁊ intan/
 tū votū p̄palauit q̄ post vni⁹ mēsis spaciū
 facere voluerūt/ q̄ dux Brabantie faceret
 et ille differens post aliā dilatiōem conclu/
 sit q̄ nisi de mandato impatoris nō diffi/
 darent. propter quod Marchio Julien.
 missus ad illū/ obtinuit vicariātū imperij
 et licentiā fabricādi monetā sub colore q̄
 rex francie occuparet ab imperio castrum
 de creuerē in diocef. Lameracen. Et in/
 terim aduenit estas ⁊ rex anglie erāt cum
 cōiuge in castro de lonaur. adueniēte aut
 termino/ venerūt anglici. 500. ⁊ sagittarij
 10000. ⁊ nihilomin⁹ oportuit ipm vsq̄
 ad mēsem nouēbris alios dños expecta/
 re/ ⁊ interī miserūt diffidatiōnes regi fran/
 cie per quendā ep̄m de Incole ex parte re/
 gis anglie tanq̄ vicarij sacri impij quod
 tunc etiā noluit dux Brabantie sed ventu/
 rum se p̄misit quando obsidisset ciuitatē
 Lameracen. qd ⁊ fecit. Sed rex anglie fu/
 it cōsultus dimittere obsidionē et intrare
 regnū quod ⁊ fecit. Sed ilico cum voluit
 intrare regnū. Lomes lynandi ⁊ Lomes
 de ipm quē extra imperiū dimi/
 serūtq̄ solum vt vicario obedierāt et fue/
 runt cū rege francie vnde rex francie venit
 obuiā cum regibus Bohemie Scocie et
 Flauare habens. 6000. ⁊. viij. bānerias
 dc. lx. peminones. vi. duces. xxxvi. comi/
 tes. cccc. milites. ⁊. lxxij. pedestres vsq̄ ad
 locum de buronte. Rex anglie prope per/
 tres leucas habebat duces Brabantie de
 Bueldes Marchiones de Julies et blan/
 nerbonc. comitē de moirs dños de hāno/
 nia Robertū de artoys ⁊ om̄es barones ⁊
 milites anglie. sed finalit̄ tractāte ducissa

Dialogus duorum militum

Hannonie recesserant sine bello. **A.** Hec mihi non videtur verisimilia quod vicarius imperii ad tantam guerram iniiciendam pcederet cum se noiet francorum regem. **S.** salua pace tunc se non dicebat francorum regem sed de cam cur et quomodo nomen et titulum regis rex vester usurpauit. **S.** Scire debes quod post promissam nisius est medio dicti Jacobi tartauelle attrahere flandrenses qui omnino negauerunt metu pene conuente et per ecclesiam illis imposita. ut si minus grata regi francie non facerent pene excommunicationem et ducentorum milium floren. subiacerent. **S.** Sed consilio vni mali aduocati tergiversatoris quasi achito felis fuit dictum quod si recipet titulum regis francie et tanquam francie rex illis precipiet quod eent liberi a pena cuius consilio fuit virumque applausum. licet multis prudentibus videretur rationi dissonum. recipere titulum tantum sine alijs causis et possessione. **A.** Quid inde pcessum. **S.** Armata francorum et Ianuam suam per mare destruxit. auronier franci destruxerunt terram domini Johis de hannonia. et illi de cameraco hannonia discusserunt. Postquam anno. xl. ite reuertit anglorum rex ad franciam qui repperit in mari armatam francorum cum qua dimicauit et durauit conflictus ab hora prime usque ad nonam et finaliter angli prevaluerunt et transierunt et venerunt ad gaudium vbi repperit reginam enixam et ilico obsedit ciuitatem Tornacensem. Et rex francie venit usque ad pontem de Dressy vbi multe scarmuche et franci strenue se habuerunt. et potentiores et flandrenses vercordit aufugerunt. sed finaliter post. xl. septimanas tractate ducissa hannonie fuerunt deputati quique tractatores qui concluserunt treugam ad annum vnum. et debuerunt reges mittere quinque notabiles personas. et ex parte pape duos cardinales ad ciuitatem attrabatem. et quicquid per illos seu duas partes illorum esset factum ratum maneret atque firmum et interim vti possidebat quisque possideret. **S.** Sed finaliter in dicto plamento nihil fuit conclusum culpa anglicorum pertinacium. **A.** Demum rex anglus ordinauit festum in die Georgii et ordinem de Jarretiere cum xl. militibus. et xl. scutiferis et regina pntecum. ccc. denariis vel domicellis inductis eadem liberata. Anno. ccc. xliij. Et demum anno. xlvi. posuit obsidiam ante calaysum propter quod rex francie venit ad leuandum et quod non potuit transire obtulit bellum et roga

uit regem anglie simul pugnaret quod refutauit et ita sine fructu retrocessit propter quod rex anglie habuit calaysum et sine misericordia illos cum seueritate tractauit et anglicis populauit. **A.** Multi guerre actus fecerunt usque ad annum. liij. quo fuerunt in Auinione ad tractandum de pace et anno. lv. princeps de gal. descendit et eodem anno rex anglie usque calesium et inde ad locum de hedim. cui rex francie venit obtulit et obtulit bellum dicto anglorum regi. qui illud renuit et cum confusione retrocessit. **A.** Demum anno. lvi. contra principem de **R.** Rex Jo. franciam venit et habuerunt bellum prope ciuitatem pictauicem. in quo probdolor. multi nobiles hincinde occisi et franci qui superati. sed rex Johis fuit reputatus strennuior miles illius belli. quem vos anglici honorastis. sed finaliter per multa ipsum occidistis. et tantorum malorum fuistis actores quod deum debetis timere et loqui. **E.** Ecce iusticia seu iniusticia vestra. **A.** alio dicit mihi potestis me. **S.** Dic pro quod dixit. **A.** Dixit quod pro iustificatione sua obtulit rex non stare consilio generali quod francie rex renuit quod non renuisset si de iure suo confidisset. **S.** Per premissa tibi liquet factis responsio nonne questio sospita si que esset per consensum regis et regnicularum factum cum tantis deliberatione et dilacione omnia potuerunt rex et regnicole singuli at non. **A.** Cum igitur rex tuus cum procerum et regnicularum consilio regi francorum homagium fecit et regem agnouit et approbauit quomodo contra proprium iuramentum homagium et fidelitatis sacramentum venire non veretur anglici. **A.** Nonne fellonia commisit rex vester. imo lesit maiestatem domini sui. **A.** Nonne ista exceptio alias elidit. quomodo igitur debuit francie indubitate promittere de tanto regno in homines pauci enim reperuntur hodie a populo aurum spernentes. **A.** Dicit enim salomon quod omnia obediunt pecunie et alius dicit. **A.** Audito numo quasi quodam summo principe. **A.** Resiliunt valen nihil audire nisi salua. **A.** Nonne de dicta fellonia ipse rex inde competens tanquam dominus feudi et saltem cum paribus quomodo summittere debuit vel potuit alieno iudicio nunquam fecit nec facere debuit. nec legi fuisse de hoc actum. **A.** Preterea quelibet punitia non subdita impio potest sibi regem eligere. ut franciam et hispaniam non subdite

imperio. Cum igitur deficeret in regno frater
 filius prior genitus / et alij capaces in san-
 guine in proprietate prederent. quare non
 potuerunt illum sibi eligere regem iudicio
 et electione parium et magnatum prout fece-
 runt illum victoriosum philippum cui inerat
 splendor nobilitatis regie / et cuius voces
 intellexim non barbarum seu anglicum / vel
 facionem / cuius vocem non intellexim / popu-
 lus francus / erat enim dominus philippus p-
 pinquior. et ideo cum naturaliter in regno
 succedat / et naturaliter in regno cum natu-
 ram imitetur / et ab ea separari non possit iu-
 rta doctorum approbatas sententias. Nec eti-
 am procerum suorum consilio dicitur rex an-
 glicus contra fidelitatem et homagium prefa-
 tum venire presumpsit / nisi de facto ad sug-
 gestionem diabolicam medio illius diabolici
 Roberti de artoys impij et quasi per indi-
 gnationem desperati illi tyrones et iuvenes
 postvini et dominarum persuasiones vocati /
 illa vota de faciendo guerra in francia / fa-
 tue et in suarum animarum salutis detrimen-
 tum emisissent. Nec ambigendum quin p-
 ceres si consulti fuissent regnum suum et ducatum
 acquitanie cum alijs pertinentijs malum
 essent pacificum et sub federe regie francorum
 maiestatis / quod se tot et tantis guerre discrimi-
 nibus immiscere per que nil securum / sed
 omnia contentiosa et anglicis inutilia et dan-
 nosa salutis dei offensiva et proximorum con-
 tumelijs que eximatorem non recipiunt qui-
 bus media illius anglie regni pars peste
 et gladio depopulata et hominibus vidua-
 ta etsi damna dederunt certe maiora repas-
 si sunt. Quid plura? Certe que iuste possi-
 debant et pacifice / nunc tyrannice et per fel-
 loniam omnia commiserunt / pacis fructum
 amiserunt. Valum igitur iuvenum consilium
 minus salubre et vtile et honestum. Nec
 video vobis remedium hominibus destitu-
 tis nisi quod habita dispensatione / viduas ve-
 stras desponsatis et dei et hominum pacem
 queratis. **A** Dolendum et mirandum de
 assertis si veritati innitantur. **F** Ita
 ponunt et habent chronice quas vidi. **A**
 Nonnetreugevel pax ex post facte. **F**
 Vulte sed nulla efficit nec tenta. **A**
 Cuius culpa? **F** Vestra prout audi-
 stis. **A** Non perpedi culpam nostram.
F Culpam noto continuam permissam /
 quia ex malo principio malus finis spectan-
 dus / quicquid ex post bellis iniustis ipsorum

iniustis fortuna dedit suo iure illud vestra
 impietate et par malicia venit. Multi enim
 tractatus iniciati cum illo illustrissimo. d.
 Jo. de francia qui pro consummatione tracta-
 tus redijt angliam et ibi occisus. et licet ha-
 bueritis hominem redemptorem habere vel
 petere non veremini in gladij viribus quibus
 plures ex vestris quam ex nostris interempti
 et longe plures habetis viduas et orpha-
 nos quam nos dei misericordia habeamus
 iustissimo dei iudicio illud disponente / ut
 qui sanguinem sititis / sanguinem patiamini
 et bibatis. Voluistis enim Alani assyriorum re-
 gis / magis quam christi imitatores esse qui anno-
 rum. l. spacio pagande dominationis libidi-
 ne / arma ferrea extulit et cruentam vitam po-
 tam asiam bellis egit et in rubro mari usque
 ad luxuriam pontum perdomuit. Barbaramque
 adhuc in bellem torpentem excitavit se-
 uicitiam et iam non pecudum sed sanguinem ho-
 minum bibere. **A** Non omnes eiusdem
 fuerunt nec sunt opinionis. **F** Cer-
 te fateor nec nationem totam accuso sed auto-
 ribus tantorum scelerum culpam do. Proce-
 res enim prudentes pacem concluderant quam
 tyrones et iuvenes inconsulti ad solam di-
 etiam. d. Roberti de Artoys persuasionem infre-
 gerunt et guerra cruentam inchoarunt. Mul-
 tique prohiberi pacem quesierunt / sed illorum
 opinio prohibitorum non inualuit / et ita seua
 longo usu tantorum presertim prelato-
 rum autoritate comprobata inoleuit quasi
 in naturam conuersa et vtiliter solos amores
 non infontes pena sequeretur. **A** Quan-
 do fuerunt illi tractatus inter nos quos as-
 seris? **F** Circa annum. D. ccc. lxxij.
 in quo rex Johes fuit liberatus anno lxxij
 visitauit papam in Auinione et anno ite-
 rum. lxxij. pro consummatione tractatus re-
 diit anglia et ibi mortuus. Ex quibus orta
 est questio et finaliter anno. lxxij. in pla-
 cimento parisiensi. sententiatum est quod appella-
 tiones dominorum de acquitania a rege an-
 glie deberent recipi per dictum placitum /
 et ita fuit significatum regi anglie qui mul-
 ta allegauit a rationis tramite multum dis-
 sona / sed nec minus rex noster tanquam iusti-
 ficatus et abundanti obtulit stare iudicio
 ecclesie Romanorum domini nostri pape quod
 rex vester renuit. **A** Difficile est mihi
 credere. **F** Quare credis de pace cum
 illius fueritis semper inimicis ruptores. ra-
 quam non homines bone voluntatis quibus

Dialogus duorum militum

solis par a christo legata. **A** Immo
semp queruimus et querimus pacem. **F**
Quare igitur occidistis illum piū regem
vestrū Richardū cuius medio pacem per
petuā si illa digni fuissetis cōsueratis. **A**
Longa est historia. **F** Immo breuis
in effectu. **A** Quare breuis. **F** qz
tanq̄ pacis inimici estis assueti dños et re
ges occidere. **A** quos et quot. **F** Cum
ipse melius scire debes quare regē sanctū
kinicū danorū et anglorū regem cuius regis
danorū estis tributarij/occidistis infra ec
clesiam cathedralē in ciuitate ottonienē in
regno dacie et pheonia insula et ibi sanctus
martir sepultus. In cuius rei memoriā/sa
gite signū vestri gestare sacerdotes in ca
sulis debent dū celebrant. quā possessio
nem impie cōtinuastis vsq̄ ad aliū sc̄m
martirē sc̄m thomā cantuarienē. pro iusti
tia cuius estis inimici morientē et vsq̄ ad
dictū piū regem Richardū pro pace vos
bis quesita tāq̄ indignis infectus. Que
igitur maior demētia q̄ nobiscū cōtende
re nisi gladio. si dominos naturales et p
prios occidistis vjs impijssimis opinio
nibus dissentientes quō alienis pacē vlt
iticia seruabit. **A** Nunq̄ audiui an
glicos reges infectos. **F** Ego legi p
dictos et alios etiā tempe antiquissimo.
A Dic queso vnū. **F** Dicā plures
A Rogo dic. **F** Anno dñi. dc. lxxij.
Osuar rex anglie occisus est. Anno. dc. li.
Osini rex occisus Anno. dc. lxxij. Elfinus
rex occisus Anno. dc. lxx. Egrifus. Rarda
hūbrozū rex occisus est. Anno. dc. xcviij.
Urenhered dux regni mordamibrozū in
terfectus est. Anno. dcc. xvi. obrēd rex mor
damibrozū interfectus est put vester Be
day venerabilis in angloz historia/late de
scribit. De illo autē martire/ glorioso san
cto kinico dacie et anglie rege/ ponit dano
rum historia. **A** Illi tunc infideles
F Sed vos tūc infideliores. **A** bo
num fecerūt quia sanctos et martyres/ ho
mines mortales fecerūt. **F** Si bonū
nō tamen bene fecerūt. et deus remunera
tor aduerbiorū nō nominū. **A** Forte
cū iusta causa fecerūt et ita bene. **F** Vo
lentibus nō abest occasio iusta vel iniusta
sumūt enī occasionē iniqui qz corrigi des
piciūt et bene prolata criminatur. Valde
enim insolens et intolerabile existimāt qd
quid illud nō sonat quod intus amant

A Dum mēte reuoluo que audiui ma
lo tacere q̄ loqui. Vincit enim omni veri
tas. et certū quod in diebus meis vidi no
bis pacē quesitā medio illius boni regis
Richardī de cuius morte causis illi/satis
impijs/iaceo. de tā antiquis ignoro. hoc
saluo q̄ inter nos fama asseritur. Norma
niam nobis prinere et in hoc nos iustam
vos iniquā fouere causam. **F** Salua
pace nō est vix nil citra mare habetis ni
si p̄ tyranniā et mare est et esse debet termi
nus vester. Dabuisitis tamē alias ducatū
acquitanie cum aliq̄bus pertinenē. in feu
dum a rege francorū quē ducatū per mul
tiplicatas fellonias diuine et regie francie
maiestatis offensiuas amisisitis p̄tra fide
litate iuratā et promissam veniedo. In
Normania autē nullū ius habuistis. nec
habetis/immo vt dux normanie rex fran
corū est verus rex anglie. scitis enī q̄ dux
Normanie iusto titulo regnū vestrū que
siue vnde repio etiā q̄ anno. c. liiij. rex fra
corum Ludorvicus zelotypia morē/ vxo
rem repudiavit quā henricus normanie
dux p̄ter eius volūtatē duxit propter qd
inter eos suborta guerra sed post eodem
anno facta pace inter eos dictus Henricus
cum dicti regis Ludorvici p̄sidio/ anglis
am cōtra Stephanū intrat regnum et oc
cupat sed per cōcordiam illi regnū ad vi
tam dimisit. q̄ post illo Stephano mor
tuo cum dicti regis p̄sidio regni itegritas
tem habuit et possedit. Post autē circa an
num domini. D. x. Philippus franco:ū et
Henricus anglo:ū reges simul in christi
nomie cuz innumeris nobiliū milibz iter
pegrinatōnis vltra mare pro christi vin
dicta fienda arripuerūt/ etsi rex tuus odo
ardus similiter in die sancti Georgij face
re voluissit aut saltem illū xpianissimū frā
corum regē Philippū de valois nō im
pediussit anglicos suos. L. non perdi
disset nec tantorū francorū mortem pro
pinasset nec notā sue fidelitatis infracte in
currisset/ sicq̄ rex Henricus vltimo vita
functus strennuitatē propriā et fratrū ac
sue militie cōtra infideles cōuertisset. **A**
Possibile est. **F** Precor nomia mihi
pontificē tuum instructorē et in hac mate
ria eruditorē. **A** Nō nominabo/ sed
magnū in dei seruitio tibi esse assero et in
magna dignitate constitutū. **F** Utis
nā bene p̄pendat/ sue magnitudis p̄ceps

et casuū sublimiū maria lubricitate. quos
 niā trepidaret tam sublime aggredi fasti-
 giū quod dū videtur virere cadit. et dū ex-
 tollit terminat sine repentino sicut ros/
 qui subito deficcatur. **A** Nisi bñ in-
 telligeret nō fuisset in tanta constitutō di-
 gnitate. **F** Dignitas ex se improbos
 neq̄ facere reuerendos / q̄ ex se dignitas
 nihil habet virtutis nec virtus ex dignita-
 te. sed propt̄ virtutē dignitati dat̄ honor.
 Si enī aliquid boni a natura inesset di-
 gnitati / mali nō preessent sicut videmus
 preesse. **A** Talem illū credo fore pre-
 latum et bñ intelligentē. **F** Utinā ta-
 lis sit cui opatio lingua mens et vita testi-
 moniū prebeat dignitati. Apud deū enī
 nō est eras sed actus vitæ et mox dignitas
 approbat. **A** Quare de illo tantū du-
 bitas et inquiris. **F** Per ea que video
 et audio iugiter in his regnis et in ista ma-
 teria. **A** Quid vides. **F** Video
 prelatos et sacerdotes vestros armigeros et
 viros sanguinū effectos / sed quo iure ne-
 scio. et tamē nup̄ in ciuitate Rothomagū.
 audiui regem vestrū Henricū vltimū. Vita
 functū strenuū mirabiliter prelatos ve-
 stros arguentē / et mordentē q̄ ex eorū in-
 cumbenti officio nō essent pacis amato-
 res zelatores et p̄sutores / et tamen vestros
 vidi prelatos magnos et audio bellatores
 et p̄idē quod deterius est piū et charitati-
 uum subsidiū pro fide xp̄i iurē datū et con-
 tra hereticos cōuertendū cōtra nos xp̄iā-
 nissimos cōuersum et pro nostra occisiōe
 erogatū. quod mihi nedū admiratōnem
 inducit sed stuporē. Lūius mores tā euer-
 sos p̄sidero recolens eius quod dicit Ber-
 nar. ad eugenū q̄ hodie totus zelus eccl̄ia-
 sticus feruere videt̄ in tuendis possessiōi-
 bus et dignitatibus. honorisq̄ totū detur
 et sancitati nihil / et de dei placito vltima
 fit mentio / et de iactura salutis cunctatio
 nulla nec salubre putatur nisi quod subli-
 me. et nihil iustū videtur nisi quod gloriā
 redolet. **A** Probi sunt vere / sed regis
 et principis imperio hec faciūt. **F** Di-
 cit petrus magna auctoritate q̄ magis deo
 oportet q̄ hominibz obedire. Non in for-
 titudine viri beneplacitū erit deo / sed sup-
 humilem et māsuetum et timentē verba do-
 mini requiescet / spiritus eius / et qui te in
 vna macilla pcusserit prebeat aliā. Iuxta il-
 lud verbū christi. Dedi genas meas eucl-

lentibus et cōspuentibus in me. Dic pre-
 cor prelatz et sacerdotibus tuis magis an-
 nuentibus maiestati q̄ veritati mente vt
 reuoluant illud terrendū euangeliū. Nisi
 iusticia vestra abundauerit magis q̄ pha-
 riseoz nō intrabitis in regnū celoꝝ. Qui
 dixerit fratri suo racha reus erit iudicio.
 Qui dixerit fatue reus erit gebēne ignis.
 Si pro tam modica iniuria gebēnā p̄-
 uocauit / quid pro tantis stragibus et exe-
 crabilibz homicidijs et alijs guerre discri-
 minibus. Logitent ecōuerso si veri sacer-
 dotes et pontifices pacem psuasissent a tē-
 pore Ddoardi citra / quanta et qualis eēt
 militia et nobilitas christiana. et si pro xp̄i
 fide augenda expositarēt rex noster dispo-
 suerat / quātus fructus vbi nunc luctus.
 Logitent de satisfactōe vbi in seuitia p̄-
 seuerant. **F** in.

Opus quoddā col

latiū de quadā puella que olim in Fran-
 cia equitauit cui editio magistro Johan-
 ni de gerson ascribit. sed magis apparet sti-
 lus magistri Henrici de gorckheim.

Ad gloriā benedictę trinitatis / gl̄io-
 seq̄ semper virginis dei matris ac totius
 curie celestis.

Ulit me dominus cum sequer gre-
 gem et dixit mihi vade et prophe-
 ta ad populū meū israel. Amos
 vii. Populus israel populus re-
 gni francie nō incōgrue potest sp̄ualit̄ nū-
 cupari / quē fide dei et cultu christiane reli-
 gionis notū est semp̄ floruisse. Ad huius
 regni filiū quedā iuuenēcula / pastoris cu-
 iusdā filia / que et ipsa gregē ouium secuta
 fertur / accessit. asserens / se missam a deo q̄
 tinus p̄ ipam dictū regnū ad eius obedi-
 tiam reducat. Ne autē ipsi assertio putet̄
 temeraria etiā signis supnaturalibus vti-
 tur / sicuti reuelare occulta cordiū et futura
 cōtingentia p̄uidere. Refert̄ in super q̄ sic
 rafa capite ad modū viri. et volens ad act-
 bellicos procedere / vestibus et armis viri-
 libus induta / ascendit equū. que dū in eq̄
 est ferens vexillū. statim mirabili viget in-
 dustria / quasi peritus dux exercitus ad ar-
 tificiosam exercitus institutōem. tūc quo-
 q̄ sui efficiūtur aiōsi. Contra vero aduer-
 sarij timidi quasi viribz destituti. Ubi ac-
 de equo descendit / solitū habitum mulie-
 rez reassumēs. fit simplicissimā negocioz